

Щоб кацапи не дійшли до Варшави

Тінь політичного егоїзму на українсько-польських полях?

» стор. 5

Тривога за тривоги

Де ховатимуться школярі Полтавщини під час повітряних атак ворога: стан укриттів у громадах суттєво різниться

» стор. 9

З'їж «Продюсера» — отримай задоволення

Голова ФГ «Господар» Віктор Галич ділиться кавунами й овочами зі свого поля з нашими захисниками, а снайперам підкидає патрони

» стор. 7

Україна молода

Середа, 6 вересня 2023 року

№36 (5948)

Учорашні курси НБУ:
1 \$ = 36,568 грн
1 € = 39,497 грн

Фактор неспокою

Через близькість до фронту великі підприємства Харкова продовжують обирати для себе більш стабільні регіони

» стор. 8

Смачну продукцію Роганського м'ясокомбінату люблять і знають не лише в Україні, а й за кордоном.

Передплатіть «Україну молоду» на четвертий квартал

стор. 8

Олександр Тарнавський
командувач оперативно-стратегічного угруповання військ «Таврія»

Українські захисники на Запорізькому напрямку перебувають між першою та другою оборонними лініями і завершують знищення ворожих підрозділів у центрі наступу.

■ ЖНИВА

Повна комора

45% фермерів не планують істотно скорочувати посівні площі озимих культур

Більшість аграріїв не планують суттєво змінювати посівні площі під озимими культурами в порівнянні з минулим сезоном.

Фото з сайту minagro.gov.ua.

Людмила СТРИГУН

В Україні тривають жнива. А на перший день осені аграрії всіх областей намолотили понад 33 млн тонн нового врожаю, з яких 29 млн 184 тис. тонн зернових та понад 4 млн тонн олійних культур.

За повідомленням Міністерства аграрної політики та продовольства, збір зернових та зернобобових культур проведено на площі 6 млн 642 тис. га при врожайності 43,9 ц/га. Зокрема, аграрії обмолотили на 4 млн 688 тис. га пшеницю, при врожайності 47,2 ц/га її зібрано 22 млн 142 тис. тонн. Вродив цього року і ячмінь, по 38,8 ц/га. З 1 млн 498 тис. га його зібрали 5 млн 809 тис. тонн.

«Гороху обмолочено на 154 тис. га з урожайністю 25 ц/га. Загалом намолочено 385,7 тис. тонн. Також обмолочено гречку на 19,8 тис. га. Її врожайність цього року — 14 ц/га. Загалом у комори завезли 27,7 тис. тонн цієї культури», — розповідають фахівці Мінагрополітики.

Врожайність проса нині становить 20,4 ц/га. Із 16,7 тис. га його зібрали 34,1 тис. тонн. Непоганий урожай інших зернових та зернобобових культур: обмолочено 265,3 тис. га, намолочено 785,4 тис. тонн.

Також триває збір олійних культур: ріпаку намолочено 3 млн 997 тис. тонн насіння (врожайність — 28,7 ц/га), обмолочено на площі 1 млн 393 тис. га; соняшнику намолочено 49,4 тис. тонн насіння (врожайність — 19,3 ц/га), збір проведено на площі 25,6 тис. га; сої намолочено 30,6 тис. тонн (врожайність — 27,3 ц/га), площа збору становить 11,2 тис. га.

У Мінагрополітики кажуть, що аграрії 17 областей закінчили збирання ріпаку. Найбільший намолот залишається за Одещиною — 3,2 млн тонн. Найвища врожайність зернових та зернобобових культур — в аграріїв Хмельниччини — 64,5 ц/га.

Водночас сільгосптоваровиробники Вінниччини, Дніпропетровщини, Донеччини, Київщини, Миколаївщини, Полтавщини, Харківщини, Черкащини, Чернігівщини розпочали збирання гречки та проса; Одещини, Тернопільщини та Херсонщини — проса.

До речі, наступного року переважна більшість аграріїв не планують суттєво змінювати посівні площі під озимими культурами в порівнянні з минулим сезоном. Такі результати опитування щодо планів та підготовки сільгоспвиробників до проведення посівної кампанії озимих під урожай 2024 року, яке проводило Мінагрополітики. Зокрема, майже половина фермерів (45%) не планують істотно скорочувати посівні площі озимих культур. При цьому 38% опитаних підприємців можуть збільшити посівні площі. 14% аграріїв зазначили, що цього року не сіятимуть озимі. ■

■ НА ФРОНТІ

Тест на міцність

ЗСУ прорвали на Запоріжжі знамениту «лінію Суровікіна» і рухаються далі

Лариса САЛІМОНОВИЧ

Українські військові зуміли прорвати першу лінію оборони на Запорізькому напрямку, яку окупанти створювали кілька місяців поспіль і називали фактично неприступною. Йдеться про суцільні мініні поля в районі села Вербова.

За словами військово-політичного експерта групи «Інформаційний спротив» Олександра Коваленка, у так званій «лінії Суровікіна» головне — глибина, а не протяжність. Тобто ЗСУ не просуваються вперед широким фронтом, а проривають рубежі противника на окремих ділянках. «Наприклад, біля Вербова протяжність становить близько 2 кілометрів, — каже він. — Водночас ці оборонні райони неоднорідні, а тому їх можна обійти кількома напрямками. Село Новопрокопівка — там дещо інша ситуація, адже щільність оборонних ліній значно більша».

Аби здолати наступну лінію оборони, нашим військовим довелося змінювати тактику, оскільки ворог тут замість мін використав щільні протитанкові споруди та велику кількість БТР, БМП й артилерії. Процес зачистки території вже розпочався. У серпні було встановлено абсолютний рекорд зі знищення ворожих російських установок — 691 одиниця. На думку Олександра Коваленка, це перевищує можливості російського ВПК компенсувати понесені втрати.

Про успіх ЗСУ на Запорізькому напрямку повідомив в інтерв'ю The Observer і командувач оперативно-стратегічного угруповання військ «Таврія» Олександр Тарнавський. За його словами, наразі українські захисники перебувають між першою та другою оборонними лініями і завершують знищення ворожих підрозділів у центрі наступу.

Загалом протягом літа ЗСУ вдалося звільнити 250 квадратних кілометрів окупованих територій. Лише протягом минулого тижня, із 28 серпня по 3 вер-

■ А ТИМ ЧАСОМ...

Російський льотчик Максим Кузьмів, який у рамках спецоперації «Синія» перегнав в Україну вертоліт Мі-8, отримав обіцяну винагороду в розмірі 500 тисяч доларів. Наразі його родина перебуває в Україні. Це гарний приклад для тих військових москвіти, які не бажають проливати кров за кремлівську хунту і готові зробити персональний внесок у нашу перемогу. Як відомо, за переганні бойові літаки і танки вони можуть отримати, відповідно, мільйон та 100 тисяч доларів.

ресня, ЗСУ ліквідували майже 4 тисячі окупантів, що дорівнює чисельності 8 батальйонів.

Ще однією гарячою точкою фронту й надалі залишається Куп'янсько-Лиманський напрямок. Як повідомила заступниця міністра оборони Ганна Малай, рашисти тут проводять ротацію, комплектують резерви і підводять до лінії фронту десантно-штурмові бригади. «Одна частина російських військ була на відновленні — вони замінять умовно ті, що виснажилися, — каже вона. — Частину військ заводять з рф — це заново сформовані підрозділи.

Також була заява командувача Об'єднаних сил ЗСУ Наєва про те, що з Білорусі росіяни забирали свої війська і скупчували їх там, де вони готують резерви для наступу на Куп'янський та Лиманський напрямки. Зараз українські бійці в цьому районі готуються до того, щоб дати їм ефективну відсіч». ■

■ СТОЛИЦЯ

«Чим більше росіян ми вб'ємо зараз...»

У Києві завершився тривалий фестиваль пам'яті Романа Ратушного

Євдокія ФЕЩЕНКО

Вісім разів, щодва тижні — з 27 травня до 3 вересня, — небайдужі у Києві зустрічалися на локації фестивалю «Протасів Яр», який присвятили пам'яті загиблого торік під Ізюмом громадського активіста, розвідника 93-ї бригади «Холодний Яр» Романа Ратушного. Насичена програма відбувалася за сприяння Міжнародного фонду «Відродження» та програми House of Europe.

Активності проходили на галявині, за кількостю метрів від якої привертають увагу на довгій стіні написи: «Роман Ратушний. Герої не вмирають» та «Незламні. Азов — сталь». А ще цитата полеглого захисника: «Чим більше росіян ми вб'ємо зараз, тим менше росіян доведеться вбивати нашим дітям». Зустрічалися на кілька годин щоразу актори, письменники, інші дивовижні люди, які ділилися важливим, наповнювалися спілкуванням і сенсами. Показували українське кіно.

Важливо згадати, що у 2019 році Роман Ратушний очолив громадську ініціативу «Захистимо Протасів Яр», яка боролася проти будівництва трьох багатопверхівок у парковій зоні Києва. Забудовник «Дайтона Груп» звернувся до суду, намагаючись продовжити зведення багатопверхівок. 28 липня 2020 року КМДА повернула Протасовому Яру статус зеленої зони. А в жовтні суд визнав дозвіл на забудову неправомірним. Урешті-решт статус зеленої зони парку Протасів Яр у

Києві підтвердив касаційний суд у січні 2022-го.

9 червня минулого року 24-річний голова громадської організації «Захистимо Протасів Яр», до того учасник Євромайдану Роман Ратушний, який добровільно став до лав Сил оборони України після початку повномасштабного наступу росії, поліг у бою під Ізюмом. За недовгий, але славний час оборони Батьківщини активіст брав участь у боях під Києвом, потім на Сумщині та на Харківщині. Логічно, що фінальна розмова цього рочного фестивалю була присвячена пам'яті Романа Ратушного — громадського активіста, українського героя, молоді людини, друга і однодумця.

Скажімо, у межах фестивалю 19 серпня відбувалися читання «Kures перекаладається як боротьба». Загалом, це цитата з передмови Аліма Алієва до четвертого тому антології «Кримський інжир», де Алім згадує кримськотатарський національний вид спорту kures (куреш). Художні тексти кримськотатарською та українською декламували Світлана Поваляєва, Світлана Тараторіна, Ахтем Сейтаблаєв, Дмитро Лазуткін, Мустафа Аметов, Алім Алієв, Олена Гусейнова.

Тоді, у сьомий день фестивалю, також проводили дискусію «Опір в Криму сьогодні» за участі Рефата Чубарова. Голова Меджлісу кримськотатарського народу розповідає, що Україну в Криму підтримують сотні тисяч людей,

Фото Валентини САМЧЕНКО

До фестивальної програми доєдналася легендарна Ада Роговцева. Фото Юрія Вереса зі сторінки фестивалю.

які виступають проти окупаційної влади. Вони живуть в умовах посилення тиску на кримськотатарське та українське населення півострова; в умовах погіршення ситуації з політ'язнями; зміцнення російськими окупантами Криму як військової бази; в умовах мобілізаційного процесу, запущеного росією, в умовах несвободи й дискримінації. А відкривала День Криму публічна розмова з Мустафою Джемільєвим — ще одним лідером кримськотатарського народу, депутатом Верховної Ради України.

На шостій фестивальній зустрічі була неймовірна Ада Роговцева. Із командою вона

представила програму «3 тими, кого люблю». Проект народився в серпні 2014 року, коли група акторів почала їздити до зони АТО з виступами для цивільних східних областей України та наших захисників. І список неймовірних учасників фестивалю можна довго продовжувати: акторки Наталія Сумська, Ірма Вітовська, режисерка Наталка Ворожбит, в'язень Кремля Володимир Балух і багато інших.

Окремі події організатори обіцяють проводити у міжсезоння до наступної весни, коли має розпочатися другий сезон фестивалю «Протасів Яр». ■

■ ФЕСТИВАЛЬНИЙ СИНДРОМ

«Любіть її... во врем'я люте»

У Моринцях для військових зібрали понад 200 тисяч гривень і варили улюблений борщ Шевченка

Людмила НІКІТЕНКО

На Черкащині під відкритим небом села Моринці протягом двох днів, в умовах російсько-української війни, тривав традиційний, уже 8-й, Ше.Fest, який інтерпретує творчість Тараса Шевченка на сучасний лад.

На фестивалі працювали окремі просвітницька, дитяча та художня галявини, музична сцена, проходив ярмарок майстрів. Виступили гурт Kozak System, котрий тільки-но повернувся з гастрольного туру зі США і Канади, яким привертав увагу до війни росії в Україні; народний артист Тарас Компаніченко з усією «Хореєю Козацькою» (удостоєні Шевченківської премії 2023 року); народна артистка Валентина Ковальська, письменник Сашко Лірник і ще багато друзів фестивалю. Свою майстерність показали 20 колективів з Білої Церкви, запам'яталися й талановиті виступи Звенигородської, Шевченківської, Водяницької, Лисянської, Єрківської громад.

Цікаві були майстер-класи з виготовлення ляльки-мотанки, з бісероплетіння, народних танців. Захоплювала лекція «Весільна традиційна випічка Шевченкового краю». Також гості фестивалю подивилися вистави Вінницького та Кропивницького театрів, пройшлися Тарасовими стежками у музеях, послушали українські народні пісні на фольк-сцені.

Всі охочі змогли скуштувати за дододатку весільні хліби — шишки, коровай, лежні та пиріжки, випечені місцевими майстринями, та поласувати борщем з карасями, який свого часу любляв Тарас Шевченко. Готував, зокрема, співорганізатор фестивалю, співак-

Ше.Fest традиційно зібрав багато глядачів. Фото надані організаторами.

військовослужбовець Ігор Двигало, який понад чотири місяці після поранення поблизу Бахмута у грудні минулого року лікувався і проходив реабілітацію, а потім повернувся на Донеччину інструктором.

«Цього разу нам довелося адаптувати фестиваль, зважаючи на всі виклики й небезпеки сучасності. Водночас 8-й Ше.Fest став одним із найбільш сенсово наповнених фестивалів і загалом заходів, що ми будь-коли робили. Бо ніхто не приїхав сюди розважатися, кожен відвідувач знав, для чого ми зібралися в Моринцях, і зробив свій внесок заради спільної мети. І разом у нас усе вийшло: за 2 дні нам вдалося зібрати 206 тис. 380,29 грн», — зазначають організатори заходу. І додають, із цих коштів 113 тис. 500,29 грн передали на прилади нічого бачення для військових із Моринців — Захарінного Ростислава та Дяченка Ростислава, які нині в одній із бригад «Гвардії

Військовослужбовець ЗСУ Ігор Двигало у Моринцях співав і готував улюблений борщ Шевченка — з карасями.

наступу»; 92 тис. 880 грн — на дрони-камікадзе (фрв-дрони) для бійця Ігоря Двигала з підрозділу УВО, що воює у складі 23-ї ОБСП.

Узагалі, як розповідає Юлія Капшученко, засновниця фестивалю Тараса Шевченка Ше.Fest, проведення цього заходу запланували зробити за нуль гривень. «І нехай бюджети справді були наближені до нуля, але людський і партнерський ресурс були наближені до мільярдів, — констатує Юлія. — Ви уявляєте собі старосту якогось села, яка посадила в липні огірки, аби їх задонатити на фест? Чи що якийсь підрядник із Києва віддає в користування свою сцену безплатно або що музичний гурт зі своєї реп-бази везить апаратуру, щоб підзвучити не свій «сольник», а якусь подію? Або щоб усі виступи на івенті не принесли артистам гонорари?».

Востанні дні серпня Ше.Fest нагадував Майдан. Заголовними словами дійств були Кобзареві: «Свою Україну любіть, // Любіть її... во врем'я люте». ■

■ ТОПОНІМИ

Московським духом не віє

У Харкові 559 вулиць очікують деколонізації, в області — понад 2 тисячі

Замість російського маркера в Харкові тепер — українська історія. Фото gwara media.

Лариса САЛІМОНОВИЧ

Ще зовсім недавно в Харкові на першому будинку по вулиці імені російського Єсеніна красувався величезний портрет неукраїнського поета. Наразі ту стіну прикрашає епічне полотно у формі орнаменту, на якому зображені різні епізоди з української історії та державні символи. Тут легко впізнати історичні будівлі доби Київської Русі, атрибути козацтва, елементи модерної України. Є там також старий герб Харкова, де яскраво виражений зв'язок міста з українською ідентичністю.

Новий мурал створили дві художниці. «Це була моя ініціатива, — повідомила сайт «Гвара Медіа» Діна Чмуж. — Разом із подругою та колегою Єлизаветою Кричківською ми розробили ескіз. Я придумала тло та символіку, а Ліза пропрацювала всі елементи і витворювала графічну мову. Хоча Ліза живе зараз у Черкасах, більшу частину роботи ми зробили разом, коли вона приїхала до Харкова».

Нова ідея сподобалася не всім. Ще на початку роботи, коли художниці замальовували портрет поета й нанесли перші штрихи орнаменту, хтось принципово вивів на стіні чорною фарбою рядок із есенінського вірша. Це трохи затримало роботу, але дівчата не здалися. «Спочатку було багато агресії, — пригадує Діна. — Дехто казав, що ми робимо маячню, хтось згадував вірші Єсеніна. І хоча з часом таких відгуків поменшало, працювати було непросто. Зрештою для надійності у нас з'явилася компанія».

Художниця має на увазі той факт, що згодом до них із Єлизаветою приєдналися засновники громадської організації «Деколонізація. Україна» Вадим Поздняков та Міла Денчик. Масовість додала проекту певної ваги. Поступово почали з'являтися й позитивні реакції містян. «Люди, які там живуть, пригощали нас їжею, адже ми працювали там по 10–12 годин, — пригадує Діна. — Бувало, навіть до комендантської години, щоб швидше закінчити мурал і не дати можливості його зіпсувати знову».

До речі, засновники проекту «Деколонізація. Україна» недавно створили перелік із 2 тис. 129 вулиць на території Харківської області, назви яких порушують закон «Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарного режимів та заборону пропаганди їхньої символіки».

«Понад 2 тисячі вулиць треба перейменувати на Харківщині, — повідомили активісти на своєму телеграм-каналі. — Ми розіслали звернення до кожної з громад із нагадуванням про необхідність перейменування вулиць зі списку. Працюємо далі. Найбільше вулиць, які вимагають перейменування, у самому Харкові — 559». ■

Людмила НІКІТЕНКО

■ МЕДИЦИНА

Операція «дев'ять годин»

Температуру тіла пацієнту знижували до 22 градусів

Черкаська облрада виділила кардіоцентру для закупівлі обладнання 14,6 млн гривень. Фото надане кардіоцентром.

ративних втручань. Зокрема, вже кілька років черкаські кардіохірурги проводять операції TAVI, які передбачають заміну серцевого клапана без розрізів методом введення його в серце через судини.

До речі, недавно Черкаська обласна рада виділила кардіологічному центру 14,6 млн гривень. За ці

кошти було придбано обладнання, яке дозволяє ще ефективніше обстежувати та рятувати пацієнтів. Зокрема, придбано сучасну ендоскопічну стійку для видалення судин, обладнання для палат інтенсивної терапії, ультразвукову діагностичну систему та іншу важливу хірургічну апаратуру. Як розповідає головний

лікар обласного кардіологічного центру Світлана Журба, на сьогодні Черкаський кардіоцентр лікує всі види серцево-судинних патологій. Одним із пріоритетів роботи закладу є лікування інфарктів міокарда. Минулоріч у кардіоцентрі проліковано 1 тис. 25 пацієнтів з гострим коронарним синдромом, з них 821 — з гострим інфарктом міокарда.

Золотим стандартом надання допомоги таким пацієнтам, наголошує пані Світлана, є проведення коронарографії та стентування коронарних артерій. Саме таке лікування отримують 97% пацієнтів з інфарктом міокарда, яких доставлено в заклад. «Протягом останніх років Черкаський обласний кардіоцентр входить у топ краєвих в Україні з надання допомоги цій важкій категорії хворих», — зазначає пані Світлана.

«Хоч як б обладнання ми закупували, без якісного колективу, професійних кадрів, досвідчених лікарів саме обладнання не лікує», — каже голова Черкаської обласної ради Анатолій Підгорний. ■

ПІДОЗРА ПІДОЗРИ

Гра за чи проти Коломойського?

Чи здатна Зе-влада позбавити олігарха згубного впливу й можливостей

Тетяна ПАРХОМЧУК

Одіозний український олігарх Ігор Коломойський отримав 2 вересня підозру від Служби безпеки України (СБУ) та Бюро економічної безпеки (БЕБ) у справі ПриватБанку.

Справа стосується одного з епізодів виведення коштів з ПриватБанку. У лютому СБУ та БЕБ уже проводили обшук у маєтку Коломойського в мегакейсі щодо можливих махінацій навколо державної Укрнафти на 40 млрд грн. Однак до підозри бізнесмену в тій справі не дійшло.

Зараз він фігурує в розслідуванні меншого епізоду. Проте цим слідчим діям силовиків передувала велика нарада в офісі президента з правоохоронцями, присвячена справам Коломойського. Після неї навіяло чуток, що нібито олігарху загрожують значно серйозніші наслідки, ніж раніше. Утім — побачимо...

За тиждень до цього, 24 серпня, бізнесмен відвідував НАБУ для допиту у справах Укрнафти (завдання збитків на суму 13,3 млрд грн в березні–серпні 2015 року) та ПриватБанку.

СБУ та БЕБ фактично випередили антикорупційне бюро. Наступний візит Коломойського до НАБУ, за даними джерел з офісу президента, був запланований на четвер, 7 вересня, коли йому планували оголосити підозру у справі ПриватБанку. Ймовірно, рішення про «першість» СБУ та БЕБ було прийнято на нараді в ОП.

Чимало аналітиків зазначають, що такий швидкісний фініш з підозрою — це реакція ОП на зустрічі керівників антикорупційних органів з американськими високопосадовцями, які минулого тижня проходили у США.

Водночас виглядає так, що вручення цієї підозри відбулося ще й на тлі повідомлень про рішення влади прирівняти корупцію до державної зради в час війни. Гадаємо, — щоб показати ефективність СБУ.

Нормальна вистава

Отже, 2 вересня, напередодні візиту Зеленського до США Бєня Коломойський сам прийшов до суду. Без консула. Але ж Коломойський позбавлений українського громадянства й у такий момент з ним мав би бути консул держави, громадянином котрої він є. З-під розстебнутого коміра блакитної спортивної куртки виднілася жовта футболка. Трохи пафосно все це виглядало, патріотичний ти наш. Утім для вистави — нормально.

В той же день олігарху Ігорю Коломойському обрали запобіжний захід у вигляді тримання під вартою на два місяці з можливістю внесення застави в понад 509 мільйонів гривень. Також він повинен здати всі документи й не спілкуватись зі свідками. Сума застави — це, напевне, борг Коломойського перед Зеленським часів «Кварталу-95»?

Це виглядає як гра ще й тому, що «Плюси» не почали розносити ні судову систему, ні Зеленського, ні американців, котрі теж чекають справедливості в питанні Коломойського. Не було й народних депутатів з його групи, котрі б пікетували суд під час засідання.

Спочатку склалося враження, що побуде він у СИЗО одну-дві доби, потім внесуть заставу, а згодом адвокати й суд розв'яжуть цю справу.

Однак, як сказали юристи Коломойського, заставу ніхто вносити не буде, а вони готують апеляцію.

Політика збігів

У цій історії проявився суто український винахід політичного виживання, коли на певні дії влади є запит міжнародної спільноти, але першій не дуже хочеться виконувати волю «командирів» колективного Заходу, тоді вмикається прихована тактика збігів.

Вручення підозри одному з найодіозніших українських олігархів Ігорю Коломойському збіглося за часом з анонсом візиту президента Володими-

ра Зеленського на сесію Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй у Нью-Йорку, де він збирається виступити з жорстким засудженням російської агресії проти України.

Очевидно, що в політичних планах — не лише один такий виступ, а ймовірна зустріч із президентом Сполучених Штатів Джоозефом Байденом, перемовини з іншими чинними американськими політиками та урядовцями. І дуже потрібно й важливо, щоб усі вони проявили бажання, ентузіазм та активність у продовженні допомоги Україні для її боротьби з московською навалюю в непростому передвиборчому 2024 році.

У цій ситуації, звісно, в Києві не можуть не пам'ятати про занепокоєння Сполучених Штатів щодо певних постатей в українському підприємстві, якщо його взагалі можна так назвати. А також претензії США щодо впливу українських олігархів на політичні процеси в Україні та їхній зв'язок з організованою корупцією.

На Ігоря Коломойського Сполучені Штати наклали санкції ще 5 березня 2021 року. Їх запровадив один з найкращих друзів України в адміністрації президента Джо Байдена — державний секретар Ентоні Блінкен.

Свого часу колишній міністр закордонних справ Павло Клімкін повідомляв, що готувались санкції ще в адміністрації попереднього президента США, Дональда Трампа. Таким чином можна стверджувати, що діяльність Коломойського непокоїла американських політиків незалежно від їхньої партійної належності. Вона і попередньою, і чинною адміністрацією президента США сприймалась як така, що загрожує національній безпеці і Америки, й Україні.

Однак навіть після запровадження цих санкцій олігарх, який повернувся до України тільки після тріумфальної перемоги Володимира Зеленського на президентських виборах 2019 року, жив, ніби під скля-

Новий акцент в іронічному погляді Ігоря Коломойського.
Фото з сайту radiosvoboda.org.

ним куполом захисту. Хоча всі прекрасно усвідомлювали вагу американської занепокоєності й реальний вплив Ігоря Коломойського на управлінські й підприємницькі процеси в Україні.

Також чималою мірою американців турбує ймовірна взаємодія олігарха Коломойського з кремлем.

Однак могло здаватися, що йому нічого не загрожує, навіть після візитів слідчих до його резиденції в лютому цього року. І от тепер йому пред'явлено підозру.

Під пильним оком американської розвідки

Можна сказати, що для демонстрації намірів боротьби з корупцією і реальним олігар-

прокурор Олександр Клименко та голова Вищого антикорупційного суду Віра Михайленко зустрічалися у Вашингтоні з радником президента США Джо Байдена з питань національної безпеки Джейком Салліваном та низкою інших високопоставлених чиновників.

Слова Саллівана керівникам українських антикорупційних структур про важливість для будь-якого демократичного суспільства незалежних правоохоронних та судових інституцій та можливості неупереджено розслідувати, переслідувати та розглядати корупційні справи, незалежно від того, куди вони ведуть, можна вважати чітким сигналом чинної американської адміністрації якраз у бік таких людей, як Ігор Коло-

Звісно, якщо справа, яку проти нього вестиме Служба безпеки України, не виявиться бутафорією, потрібною для комфортного перебування Володимира Зеленського у Вашингтоні й «доказів» американським співрозмовникам, що він представляє нову антикорупційну Україну, в якій влада більше ніколи не здійснюватиме вплив на антикорупційні інституції та суди. Що, з точки зору представників будь-якої цивілізованої країни, є виразом держави й доказом її повної неспроможності захищати права своїх громадян.

Ситуація безвихідна?

Так чи інакше, очевидно, що саме висунення підозри — це тільки перший акт у цій драмі, яка в наступні місяці розгоратиметься на тлі війни росії проти України й нашої потреби в подальшій війсьній і політичній підтримці цивілізованого світу. Насамперед Сполучених Штатів Америки.

Що загрожує Коломойському, якщо правоохоронці доведуть саме цю справу до кінця? Стаття 209 Кримінального кодексу (легалізація (відмивання) майна, одержаного злочинним шляхом) передбачає покарання позбавленням волі на строк від 8 до 12 років з конфіскацією майна, стаття 190 (шахрайство) — до 12 років з конфіскацією.

Нагадаємо, Ігор Коломойський вважався головним бенефіціаром перемоги Зеленського. А до того він склавно пережив президентство Петра Порошенка: втратив ПриватБанк, ослабив позиції в енергетиці та кілька років не з'являвся в Україні, остерігаючись арешту.

Його вважали чи не головною жертвою вибіркової деолігархізації часів п'ятого президента. Зараз ситуація виглядає так, що президентство Зеленського може коштувати Коломойському навіть більше.

Але в найвідомішого підприємця Дніпра є хист переломлювати найбезвихідніші ситуації на свою користь. Питання, чи вдасться це зробити бізнесмену цього разу? ■

Коломойський, поза сумнівом, намагатиметься активізувати всі свої впливи і можливості для того, щоб захиститися від розслідування, яке проводитимуть в Україні, й продемонструвати, що чинна влада не здатна реально позбавити його впливів і можливостей, тим більше свобод.

хатом в Україні для Володимира Зеленського це просто безпрограшний крок.

Хоча, поза всяким сумнівом, американська адміністрація буде уважно стежити за тим, що відбуватиметься довкола справи одіозного олігарха Коломойського. І навряд чи не помічати, якщо висунення підозри Коломойському не приведе до якихось суттєвих результатів. Тому що увага Сполучених Штатів до антикорупційної боротьби в Україні зараз перебуває на найвищому рівні за останні роки.

Адже якраз у той час, коли у Службі безпеки України готували підозру Ігорю Коломойському і збиралися з візитом до цього найвпливовішого на українській політичній підприємницькій сцені олігарха, все керівництво антикорупційних структур України — директор Національного антикорупційного Бюро Семен Кривонос, спеціальний антикорупційний

мойський, а також їхніх великих впливів на політичні та управлінські процеси в українській державі, особливо після повернення олігарха додому.

Після того як проти одіозного олігарха почалося розслідування в країнах цивілізованого світу, для Ігоря Коломойського Україна стала останньою фортецею, в якій той захищає свою владу і свободу. Коломойському немає більше куди їхати, тому йому потрібна така Україна, в якій він міг би почуватися безпечно, а також використовувати свої можливості для тиску і впливу на чинну владу, не побоюючись, що його дії, як у будь-якій іншій країні, класифікують як втручання в систему державного управління. А в таких можливостях Ігоря Коломойського ми переконалися неодноразово, й не виключено, що олігарх іще продемонструє подібні докази своїх можливостей і бажань у наступні місяці.

Тетяна ПАРХОМЧУК

КОЛІЗІЇ

Щоб кацапи не дійшли до Варшави

Тінь політичного егоїзму на українсько-польських полях?

Чорна кішка, яка на початку серпня пробігла між Польщею та Україною, мала б зійти з дистанції відносин цих двох країн уже от-от, 15 вересня. Але, схоже, ситуація зависла.

Заступник міністра закордонних справ Республіки Польща визнав, що відносини між Україною і Польщею зараз перебувають не в найкращому стані. Цій заяві передувала цілка низка обмінів скандальними заявами і рішеннями зовнішньополітичних відомств обох країн.

Дипломатичний скандал набув нової гостроти після того, як керівник зовнішньополітичного напрямку в адміністрації президента Польщі Анджея Дуди Марцін Пшидач порадив українцям з більшою повагою і вдячністю ставитися до допомоги таких союзників, як поляки.

Подяка в крові

І хоча ця фраза пролунала не в загальному контексті, а в ситуації з блокуванням експорту українського зерна через Польщу, в Києві відреагували різко.

Польського посла в Україні Бартоша Ціхоцького запросили на розмову до Міністерства закордонних справ України, що відразу ж викликало обурення очільника польського уряду Матеуша Моравецького. Прем'єр-міністр Польщі назвав такий випадок України — виклик єдиного дипломата, очільника посольства, котрий залишався в Києві на момент повномасштабного вторгнення росії в Україну, — політичною помилкою.

У відповідь МЗС Польщі також викликало посла України Василя Зварича.

Заступник керівника офісу президента України Андрій Сибіга назвав заяву про недостатню вдячність українців безпідставною. «Україна щодня віддає Польщі та іншим країнам-союзникам своєю найвищою жертвовністю і хоробрістю наших героїв на полі бою, — заявив чиновник. — Українські фермери нині працюють у надскладних умовах — під ракетними обстрілами, наражаючись на небезпеку на замінюваних полях. За цих виняткових обставин наполягати, щоб Україна у рамках своєї вдячності Польщі змирилася з закриттям кордонів для українських сільськогосподарських продуктів, — те саме, що змушувати нас погодитися на евантазію. Немає нічого гіршого, ніж коли твій рятівник вимагає від тебе плату за порятунок, навіть коли ти спливаєш кров'ю».

Різку заяву на підтримку України зробив також і колишній заступник очільника міністерства закордонних справ Польщі Яцек Чапутович. «Є держави сильні, як леви, є держави хитрі, як лисиці, а є держави, як гієни і шакали. І ми ведемо таку політику гієн і шакалів... Україна стікає кров'ю, а Польща в цей час вимагає рахунків», — обурився він.

Що за лаштунками українсько-польської дружби?

Багато хто вважає, що конфлікт між Києвом і Варшавою пов'язаний із певною імпульсивністю українського політичного керівництва та невдячністю до дій союзників. І саме ці імпульсивність і не-

вдячність призвели до неприємних наслідків.

Однак об'єктивний погляд вказує, що суть розбіжностей між Варшавою та Києвом щодо постачання української сільськогосподарської продукції до Республіки Польща лежить у площині ігор великої політики.

Протести польських фермерів проти цього постачання, які призвели до відставки колишнього міністра сільськогосподарства Польщі якраз у день, коли до цієї країни вперше з початку великої російсько-української війни прибув президент України Володимир Зеленський, закінчилися домовленостями між Польщею та іншими країнами Центральної Європи за участі Єврокомісії. Ці домовленості полягали в тому, що Європейська комісія запровадила акт обмеження на постачання української аграрної продукції до Польщі та інших країн Центральної Європи до 15 ве-

міністра Матеуша Моравецького та його ментора Ярослава Качинського.

Таким чином, заборона української аграрної продукції аж ніяк не пов'язана з польсько-українськими взаєминами, а винятково з бажанням зберегти владу. Хоча представники польської влади намагаються маскувати це бажання турботою про польських фермерів та міркуванням щодо захисту національних інтересів Республіки.

До речі, всі польські досягнення — політичні, економічні й соціальні — пов'язані саме з успішною європейською інтеграцією Польщі. А те, що вона перебуває в безпеці й росія може хіба що погрожувати гібридною війною, — пов'язують із її членством у НАТО.

Тож повага до Європейської комісії, до домовленостей у рамках Європейського Союзу і є відзеркаленням національних інтересів Польщі. А будь-який інший підхід, сві-

Як подолати конфлікт з Польщею?
Фото з сайту pravda.com.ua.

ініціативи, а Моравецький наполягає на продовженні обмежень на постачання української сільськогосподарської продукції на ринки країн Центральної Європи в односторонньому порядку й на порушення рішень Єврокомісії. І це не допомога Україні, а синхронізована, принаймні у на-

русь, питання польської безпеки вже не виглядатиме так чудово, як сьогодні.

Що пан скаже?

Звісно, українці мають дякувати полякам. Але й поляки мають дякувати білорусам, котрі борються з режимом Лукашенка й чимало котрих зараз перебувають у в'язницях, і українцям, котрі знищують російську армію на фронті за свободу своїх країн від диктаторських режимів. Українці платять за це набагато вищу ціну, ніж інші народи. Однак кожен, хто бореться за волю й за те, щоб диктатори не перемогли, заслуговує поваги від польського народу.

Чи залишиться Польща прихильницею європейської інтеграції України, коли, гіпотетично, складеться ситуація, що для частини її громадян ця інтеграція принесе проблеми?

Наскільки сусідні країни можуть сподіватися на те, що вони діятимуть разом: і в Європейському Союзі, і в НАТО?

А це вже не риторичне питання. Здатність відмовитися від егоїзму в політиці завжди відрізняє політиків від державних діячів. І з цього погляду польській політичній еліті необхідно усвідомити, що за європейську і євроатлантичну інтеграцію країн потрібно боротися не красивими висловлюваннями й закликами країн Західної Європи краще підтримувати Україну. Необхідно знаходити в собі сили приносити жертву на вівтар цієї спільної боротьби. І переконувати своїх громадян у необхідності таких жертв, навіть якщо це може призвести до електоральних проблем.

Досвідчений польський дипломат, екміністр Яцек Чапутович вважає, що невинувато в умовах жорстокої війни виставляти Україні рахунки за будь-яку допомогу. Він досить різко звернувся до своїх співвітчизників, які блокують український експорт зерна: «Ви граєте проти України, і ваші дії можуть призвести до того, що вона програє. Якщо так, тоді російські війська можуть бути у Варшаві». ■

Суть розбіжностей між Варшавою та Києвом щодо постачання української сільськогосподарської продукції до Республіки Польща лежить у площині ігор великої політики. До того ж, імовірно, ціна згаданих політичних інтриг — мільярдні контракти.

ресня. А потім ці обмеження мали бути скасовані.

Польщі та іншим країнам Центральної Європи давали час підготувати свій ринок до конкуренції з українськими сільськогосподарськими. І навіть більше: польські та інші європейські фермери отримували від Єврокомісії щедру компенсацію за те, що вони виконуватимуть домовленості в рамках угоди про асоціацію України та Європейського Союзу. Згідно з цією угодою, жодних реальних обмежень для постачання Україною сільськогосподарської продукції до європейських країн не має бути.

Однак польські політики керувалися не стільки питаннями потреби на польському ринку української аграрної продукції, як передвиборчими міркуваннями. А вибори до польського парламенту вже у наступному, 2024-му, році.

Права партія «Право і справедливість», яка сформувала польський уряд і лідером якої є невідомий польський політик Ярослав Качинський, розкрутила маховик прямих ідей настільки, що зараз поступається праворадикалам з Конфедерації незалежної Польщі в деяких сегментах власного електорату, зокрема в середовищі аграріїв. Це може створити реальні умови, за яких «Право і справедливість» або позбудеться влади на користь лібералів з «Громадянської платформи», або буде змушена формувати коаліційний уряд з конфедератами, що не є найкращим виходом для прем'єр-

дома зрада цих національних інтересів діє лише на користь власних політичних і владних амбіцій.

Україна очікувала, що 15 вересня буде скасовано обмеження на постачання української агропродукції до країн Центральної Європи. А вже свого часу вона чула відповідні запевнення від президента Польщі Анджея Дуди.

Однак якраз тоді, коли президент рф владімір путін повідомив, що він відмовляється від Чорноморської зернової ініціативи, й таким чином створює додаткові можливості для знищення українського агросектору, країни Центральної Європи звернулися до Єврокомісії з вимогою залишити обмеження на допуск української аграрної продукції чинними й після 15 вересня. А прем'єр-міністр Польщі Матеуш Моравецький підкреслив, що, якщо Єврокомісія не погодиться з цим меморандумом очільників європейських урядів, Польща запровадить такі обмеження в односторонньому порядку.

Білим по чорному

Так, необхідно постійно дякувати полякам за підтримку, бо Польща стала ключовою державою в постачанні західної військової, фінансової та гуманітарної допомоги в Україну і прийняла кілька мільйонів українських біженців.

Але водночас не можна не помітити, що в один і той самий час путін відмовляється від Чорноморської зернової

мірах, спільна дія з президентом російської федерації путіним, а не з президентом України Зеленським.

А от за що варто було б подякувати польським політикам — і президенту, і прем'єр-міністру та іншим представникам польського політичного істеблішменту, то це за те, що вони все-таки не є палкі прихильники польських фермерів за рахунок українських інтересів. Бо в той момент, коли їхня прихильність до власних фермерів збігається з намірами президента росії владіміра путіна зруйнувати український агроринок, це мало б наптовхнути поляків на роздуми: чиї інтереси насправді захищають їхні можновладці — фермера в Білостоку чи кривавого фюрера в кремлі?

До того ж, імовірно, ціна згаданих політичних інтриг — мільярдні контракти.

Це — риторичні запитання. Бо кожен польський політик прекрасно знає, що відбувається. Усе інше зшито білими нитками по чорному полотні.

І так звана сварка між Україною і Польщею — це поганий сигнал щодо майбутніх взаємин між двома сусідніми державами.

Водночас немає жодних сумнівів у тому, що Польща підтримує Україну в її священній боротьбі й що Варшава зацікавлена в українській перемозі. Бо якщо уявити російські війська на кордонах Польщі по всьому периметру й перетворення України на таку ж квазідержаву, як біло-

Валерія МУСХАРІНА,
студентка Київського університету
імені Бориса Грінченка

«Великая русская культура» — офіційна державна політика росії, що активно просувалася ще з XVIII століття, а формувалася в результаті наслідування, переважно привласнення, національних культур епохи романтизму. Тоді московія тільки розпочинала важливий етап просування «власних» наративів за кордоном, котрий тривав досі й набуває все нових сенсів.

Російська культурна велич насправді — не більш ніж фікція

На протигагу іншим цивілізаціям, що безпосередньо несли свою культуру й просвітництво поневоленім народам, росія лишень поглинала культурні надбання захоплених етносів та робила все можливе, аби, наприклад, українські митці мали шанси на розвиток і самореалізацію, тільки відмовляючись від власної ідентичності й мови.

Отже, яка вона — «велика російська культура»? Де її шукати?

Певно, у творах Чайковського, де українські мотиви «Ой не ходи, Грицю», веснянки та ліричні наспіви розкидані у славетному першому фортепіанному концерті (1874—1875). Чи елементи народної пісні «Журавель» у Другій (за назвою «Українській») симфонії або ж романс «Вечір» на переклад Шевченкового «Садка вишневого...».

А може, в Гоголя, котрий певний час забувалося борючись з москальською гидотною натурою та, наскільки було можливо, розповідав про пляхетність своєї Батьківщини. Як-от у «Вечорах на хуторі поблизу Диканьки» або «Миргороді» — специфічних гоголівських творах, насичених українськими словами й виразами. До того ж мусив значно відкоригувати «Тараса Бульбу», аби задовольнити владну верхівку.

Або ж у музиці «ісконно руских» композиторів: грузина Бородіна, вірменина Хачатуряна, поляків Шостаковича й Стравінського, Шнітке німецького походження, татарина Рахманінова, Римського-Корсакова з українським корінням тощо.

Чи в балеті, що «впереді планети всей». Сергій Кримський для «Главлкома» написав про це так: «Класичний італіо-французький балет, що починався тут із фортечних театрів, у росіян чомусь вважають власним надбанням. На класиці балету в росії зупинилися давно, у танці модерні і сучасному танці росіяни відстають від Заходу на стільки, на скільки відстають у сфері електроніки... Російський класичний балет і досі вартий уваги, втім, не більше, ніж уваги. При цьому не можна забувати, що цвіт сучасного балету росії становлять, наприклад, кримчанка Ульяна Лопаткіна і не менш феноменальна Світлана Захарова, яка народилася в Луцьку, а основи навичок танцю осягала в Києві, і яка дозволяла собі визнаватися в непереборній любові до своєї батьківщини України. На жаль, російські шанувальники балету знають лише ці імена, але не чули і не бачили на сцені, наприклад, чудову Шарлін Жізендандер або Матьє Ганьо, та й багатьох інших сотень західних виконавців. Сказано: «Вивчайте світовий досвід...».

Опера, балет, живопис, література, театр, кінематограф — нині в росії лише наслідують відкриття західної думки, західної емоції та її натхнення. Те гідне, що з'явилося на афішах москви чи петербурга за останні кілька десятиліть, — винятково про-

ЧИТАЙ. АНАЛІЗУЙ. РОЗУМІЙ

Толстоєвський і пушкіністи

Правда про міфічне «велічіє» москальської культури таки має перемоги

дукти неросійських творців. Саме російські танцівники спеціально літають до Парижа побачити постановки Прельжокажу, а не французи до москви. Сучасні оперні та балетні спектаклі в росії, поставлені тут вітчизняними фахівцями, напрочуд безпорадні. Про рівень постановок у російській провінції немає сенсу навіть згадувати. Безпорадність, некреативність і вторинність у сучасному творчому процесі росії стосується абсолютно всіх напрямів мистецтва, продюкованих автентичними авторами з просторів російської рівнини».

Безумовно, існують імена, саме російські за походженням, що мали певні культурні надбання. Однак цього не скажеш про тих, хто, на переконання росіян, творив те саме «велічіє» їхньої культури.

Росія вже давно не збагачує світ

Увесь парадокс полягає в популярних фразах росіян на кшталт: «У нас своєю, «веліччю» іскусство», «нам не потрібні Америкі, Європі», «Хто би оні біли без наших композиторів, пісателів, поетів»...

Однак у цих словах криється гірка правда сучасного стану москальської імперії. Митці, що дійсно збагачили світову культуру і дійсно вартують уваги, — переважно імена минулого. До того ж, як сказано вище, аж ніяк не суто російського.

Більше немає «великої руської культури»: театру, балету, літератури, живопису. Є тільки вбивці і гвалтівники, виродки й гидота, яка не має права претендувати на хоча б якесь місце в цивілізованому світі. Ми просто не можемо надалі існувати в єдиному топографічному, тим більше культурному, просторі з тими, хто щоденно намагається знищити нас.

Бруд, лапті, дикі поля, занедбані хати, шалена жага захопити чуже й привласнити собі — ось росія не тільки минулого, а й теперішнього та, імовірно, майбутнього.

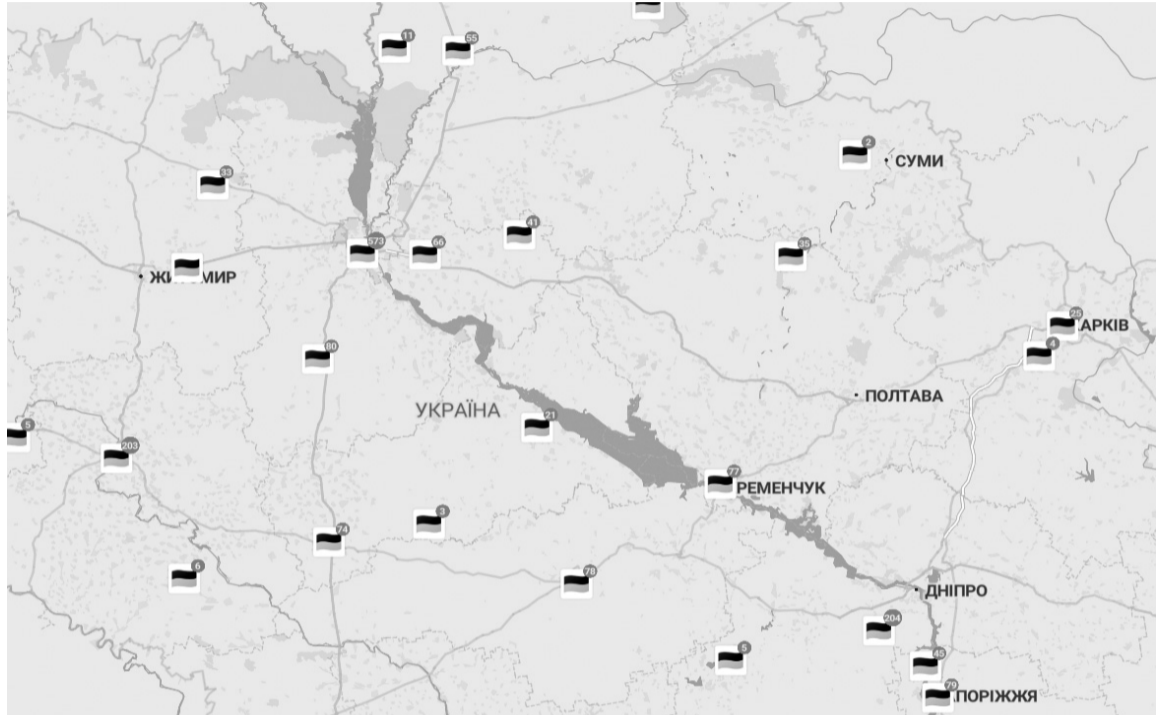
Міф про «велику» російську культуру — не більш ніж ілюзія, що стала можливою завдяки примусу талановитих митців творити російською, вимушено покидати батьківщину заради самовдосконалення й навчання та використовувати імперський наратив, часто всупереч власним думкам і переконанням.

Звільнення від російської топонімії — неминучий крок

На цьому тлі у квітні минулого року президент України Володимир Зеленський підписав Закон «Про засудження і заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії», який, безперечно, є важливим кроком у справі дерусифікації і деколонізації.

З того часу почалися масові перейменування вулиць, пов'язані з державою-агресоркою та її сателітами. На сьогодні змін зазнали вже тисячі урбанонімів у різних кутках України.

Приміром, у столичному додатку «Київ цифровий» функціонує відповідне опитування, де киян запросили підтримати перейменування. Так, за результатами голосування вирішили змінити вулицю Московську

Мапа перейменованих урбанонімів в Україні.

на Князів Острозьких, Льва Толстого — на Українських Героїв, Пушкінську — на Євгена Чикаленка, Тургенєвську — на Зінаїди Тулуб, а Волгоградську — на Романа Ратушного тощо.

Нові назви також стосуються столичного метрополітену. Зокрема, площа Льва Толстого нині є площею Українських Героїв, а Дружби народів — Звіринською (історичною назвою місцевості). Зміни торкнуться навіть проектною станції київської підземки «Проспекту Правди». Її хочуть назвати «Варшавська», аби впанувати столицю Польщі — містопобратим Києва.

Маємо змогу побачити ці процеси на інтерактивній мапі перейменованих вулиць нашої держави, створеній ГО «Лун Місто». За цими даними, змін зазнали вже 777 урбанонімів у Києві та області, 151 — у Чернівецькій і Хмельницькій, 111 — у Львівській, 328 — у Запорізькій, 285 — у Тернопільській областях тощо.

Маємо розплющити очі й на решті побачити ганебний вплив росії на світ.

Усвідомлення постає неминучим. Російська «велика» культура повністю уособлює московію: наслідуваність, безальтернативність і минулоу славетність. Отож і розвінчувати міфи про цю «велич» дуже важливо й потрібно. Аби не допустити шалених нісенітниць, які, приміром, нещодавно пролунали з вуст Папи Римського.

«Ніколи не забувайте про спадщину. Ви — нащадки великої

Обличчя агресії. Колаж glavcom.ua.

росії: великої росії святих, правителів, великої росії петра I, катерини II, тієї імперії — великої, освіченої, великої культури та великої людяності. Ніколи не відмовляйтеся від цієї спадщини. Ви — нащадки великої матінки росії, крокуйте вперед із цим. І дякую вам — дякую за ваш спосіб бути, за ваш спосіб бути росіянами», — звернувся Франциск до учасників Х Всеросійського дня католицької молоді в петербурзі 25 серпня.

Блаженніший Святослав — отець і глава Української греко-католицької церкви — прокоментував цю промову так: «Слова про «велику росію петра I, катерини II, тієї імперії — великої, освіченої, країни великої культури та великої гуманності» — найгірший приклад імперіалізму та крайнього російського націоналізму». І ми не можемо не погодитися. Так само не може-

мо проігнорувати цей (на жаль, один із тисяч) зразок впливу росії на світову спільноту й допустити, щоб жертвами таких міфів стали представники інших, і української зокрема, спільнот.

Бо Україна майбутнього — місце, де накопичуються ідеї й закладаються найкращі взірці світового мистецтва та сучасні наукові відкриття. Де багатоманітна творчість процвітає й не обмежується імперськими віруваннями. Де панує безумовна свобода від будь-якого впливу кривавої імперії зла — економічного, психологічного, політичного, культурного й медійного.

Для цього маємо зрозуміти важливість позбавлення росії її багатовікового культурного впливу та, аналізуючи теперішні реалії й спростовуючи міфи, активно ширити це по всьому цивілізованому світі. ■

ЗВОРОТНИЙ ЗВ'ЯЗОК

Інформаційна гігієна для дорослих

Навчатися медіаграмотності можна і на пенсії

Марія СЕМЕНЕНКО

Нещодавно ознайомилася з корисним матеріалом «Україні молоді» авторства Світлани Борисенко від 19 липня: «Нас не обдуриш! Громадська організація з Тернополя допомагає освоювати медіаграмотність старшим людям».

Знайшла для себе багато цікавого, бо не раз стикалася з проблемою дезінформації та політичної реклами на улюбленому телеканалі, котрий дивлюся регулярно вже протягом 10 років.

Тішуся, що, зокрема, Тернопільський пресклуб підтримує і

займається просвітництвом літніх людей, а також знайомить із «білим списком» новинних сайтів (за результатами останнього дослідження Інституту масової інформації). До речі, авторка наводить приклад «Української правди», отож тепер я впевнена в цьому інформаційному ресурсі.

Занотувала також перелік корисних інформаційних продуктів, які допомагають виявляти та розвінчувати фейки (проекти «По той бік новин», «Без брехні», «Як не стати овочем»).

Дякую «Україні молодій» за турботу й просвітництво, таке необхідне в наш час! ■

Ганна ЯРОШЕНКО
Полтавська область

У розпалі сезон кавунів. До повномасштабної російсько-української війни ми традиційно чекали на ці соковиті солодкі плоди з Херсонської та сусідніх з нею південних областей. Нині ж, коли на півдні України армія рашистської федерації окупувала частину Херсонського та Запорізького регіонів, а на звільнених територіях лишила після себе значні площі замінованих полів, за вирощування кавунів узялися фермери тилових областей. Поміж них — керівник ФГ «Господар», що в Миргородському районі, заступник голови Полтавської обласної асоціації фермерів та приватних землевласників «Відродження Полтавщини» Віктор Галич. Цього року в господарстві збільшили площі для вирощування овочевих та баштанних культур (відвели під них третину своїх земель — 80 гектарів) не тільки для того, щоб заробити, а й щоб було чим поділитися з нашими оборонцями. «Добре, коли є що дати, — розмірковує вголос фермер. — Це наш внесок у наближення перемоги над агресором».

Кавуни в ФГ «Господар» вирощують на площі 50 гектарів — порівняно з минулим роком її збільшили майже у 2,5 рази. Втім голова фермерського господарства ремствує, що, хоча цієї баштанної культури насяяли й багато, її врожайність менша, ніж торік. Чоловік додає, що сільське господарство — це своєрідна лотерея, яка далеко не завжди буває виграншою.

«У нашому регіоні кавуни виростають такі, як треба: солодкі й соковиті»

— Узагалі врожай буде непоганий, щоправда, дещо запізнений. Бо кавуни в нас масово тільки починають спіти, — констатує Віктор Галич. — Усе тому, що перша половина літа була прохолодною. І тільки в серпні настала спека. Відтак кірка фактично всіх плодів покрита «сіткою» — це якраз і вказує на те, що погода здебільшого була прохолодною. А кавун може обходитися без достатньої кількості води, але без сонця не зможе дозріти, не набере цукристості, програватиме за смаковими якостями. Я б сказав, це досить примхлива культура. Спілкуюся з фермерами з Одещини, де, здавалося б, цілком достатньо тепла, — там теж немає очікуваного врожаю кавунів.

■ Для фермерів у цьому є не лише мінуси, а й плюси, хіба не так?

— Ну, якщо говорити про ціну на ці солодкі соковиті плоди, то вона не надто падає. Тобто дешевих кавунів цього року точно не буде. Нині багато колег понасівали їх, знаю, що дехто навіть вдавався до зрощення. Та, бачте, більшість із тих, хто спробував, були розчаровані. Бо цю баштанну культуру треба відчувати. Не кожному вдається її успішно виростити. А нам вдається. У такому разі треба вирощувати.

Я віддаю перевагу сорту «АУ Продюсер» — це кавун, як кажуть, на всі випадки життя. Найбільші плоди важать 8-10 кілограмів, але, завважте, вони ще ростуть. Цьогоріч посадив і ранньостиглі гібриди сортів «Топ Ган», «Леді». І ними цілком задоволений.

■ Вирощені вами кавуни за смаком поступаються херсонським?

— Нічим. Полтавські кавуни навіть мають свої переваги — вони соковитіші. От зараз продають багато великих кавунів — це якраз ті, що вирощені за допомогою сучасних технологій на поливі. Проте щодо їхніх смакових якостей часто виникають запитання. Я ж переконаний: цей

■ БОЙОВИЙ ТИЛ

З'їж «Продюсера» — отримай задоволення

Голова ФГ «Господар» Віктор Галич ділиться кавунами й овочами зі свого поля з нашими захисниками, а снайперам підкидає патрони

плід має набирати масу природним способом.

У нашому регіоні унікальні ґрунтово-кліматичні умови, які ідеально підходять для вирощування кавунів. У нас вони виростають такі, як треба: солодкі й соковиті. От мені телефонують минулорічні клієнти з Івано-Франківська, а я в них і цікавлюся, чому вони не закуповують, наприклад, вінницьких кавунів — їхати по них усе ж таки ближче. Мені відповідають: у них, мовляв, не такий довершений смак, як у полтавських.

Безперечно, на смак цієї, за твердженням учених, помилкової ягоди впливає і зловживання мінеральними добривами. Ми, скажімо, вносили лише передпосівне добриво, та й то в мінімальних дозах. А здебільшого використовували для кореневого підживлення багатий на калій та кальцій попіл (збирали його по олійницях).

■ Таким чином, на вашому полі кавуни ростуть, вважай, і без міңдобрив, і без поливу?

— Цьогоріч ми вдалися до експерименту: посіявши насіння кавунів у теплиці, отримали розсаду, яку потім на земельній ділянці площею 2 гектари посадковою машиною висадили у відкритий ґрунт. І саме оці кавуни, посаджені розсадним способом, зараз збираємо — однією з переваг згаданого способу вирощування баштанних культур є скороплідність. Цей спосіб дає змогу забезпечити й оптимальну густоту рослин. Бо через брак вологи або холодний ґрунт насіння кавуна може не прорости.

До речі, з розсади ми виростили нові гібриди делікатесних кавунів. І зараз їх реалізуємо — покупці задоволені. Є замовлення на наші кавуни й із Запоріжжя — торік був добрий урожай, то ми поставляли їх туди, хоч цей регіон традиційно вважається кавуновим краєм. Та поки що продаємо цей улюблений природний смаколик українців на місці — у своїх торгових точках. А ще — на розташованому в центрі Миргородського фермерського ринку, який ми організували разом із місцевою владою. Це дуже зручно, адже продукція надходить, так би мовити, від лану до столу, щодня оновлюється. Вважаю, цю ініціативу варто поширити, такий фермерський ринок — це приклад для інших міст. Нашу продукцію тут уже добре знають і чекають, бо вона високої якості й за ціною доступна.

■ І почім ви продасте ті ж кавуни?

— На сьогодні ціна становить 17 гривень за кілограм. Але завважте: ми щодня продаємо кавуни, які зірвані зранку або ж напередодні. Тобто в нас немає залежаної продукції. Коли кавун за ніч захолоне, а рано-вранці ви зірвете цей плід, повірте, його смаку не передати словами. Це зовсім не ті кавуни, які тиждень везли баржею до місця призначення. А загалом ми вирощуємо не тільки кавуни, а й практично всі овочі, які ростуть на нашому чорноземі: від картоплі, буряків, моркви, цибулі до білокачанної та цвітної капусти.

Аби порадувати поціновувачів нашої продукції, постійно розширюємо асортимент. Скажімо, цьогоріч здивували миргородців таким підвидом капусти, як броколі, вперше посадили болгарський перець, а ще — баклажани нового сорту «Меч самурая»: їхні довгі тонкі плоди практично не мають насіння (думаю, це мрія кожної господині).

Ми любимо експериментувати, тому в нас постійно є якісь диковинки. Самої моркви посіяли десь 5 сортів. Мій улюблений сорт — «Оленка». Коренеплід цього сорту короткий і товстий, не схильний до розтріскування, хрусткий та солодкий на смак.

А от посадки цукрової кукурудзи проводили в 4 етапи, відтак коли одна відходить — їй на заміну досягає друга. Її в мене теж 5 сортів: усі — від компанії ВНІС, тобто ми підтримуємо українського виробника насіння. Уся кукурудза не просто солодка, а суперсолодка. Зараз продаємо її по 8 гривень за качан. Але, щоб ви розуміли, якщо в ранніх гібридів качан важить 250—300 грамів, то нині реалізуємо качани вагою по 380—400 грамів. Тобто одним таким качаном можна цілком наїстися. У нас є клієнти, які розкуштували цю кукурудзу. Тож щодня розпродуємо близько тисячі качанів — і це тільки в Миргороді.

«Скуштувавши мої кавуни й кукурудзу, військові зауважують: неначе вдома побували»

■ Знаю, що ви одним із перших серед аграріїв почали ділитися овочами зі свого поля з нашими військовими.

— Моя волонтерська діяльність бере відлік від квітня-травня 2014 року. І зараз, коли маю вільний час, неодмінно привожу пораненим бійцям, які лікуються в нашій лікарні, щось смачненьке: цукрову кукурудзу, кавуни, помідори тощо. До того ж у мене є друзі-волонтери, які от уже 10 років мотаються на фронт — це стало їхнім покликанням. Вони приїжджають до мене, бо впевнені, що я завжди поділюся, чим можу. Ці люди заслуговують на велику повагу. Наприклад, Армен Шахарьянц (його багато хто знає) живе з однією легенею — попри це, роками доправляє «гуманітарку» в зону бойових дій, без цього вже просто не уявляє свого життя.

Нещодавно заїжджала волонтерка Людмила. У цієї чудової жінки з Криму загинули чоловік та двоє синів — їх розстріляли москалі. Вона, по суті, живе на передовій — говорить, що військові для неї — як її діти.

І таких прикладів міг би навести чимало. Я довіряю цим людям, знаю, що завдяки їм моя допомога надійде за призначенням. От нещодавно кавуни й помідори з мого господарства поїхали на лінію фронту під Куп'янськом. Волонтери, які доправляють мої кавуни й цукрову кукурудзу військовим, говорять, що ті, скуштувавши їх, зауважують: неначе вдома, мовляв, побували.

Ось дівчата не так давно брали допомогу для медичного центру НГУ в Нових Санжарах, де

Тоді як військові виборюють нашу свободу й незалежність, Віктор Галич робить усе, аби виграти битву за врожай.

За словами Віктора Галича, у його господарстві збільшили площі для вирощування овочевих та баштанних культур із тією метою, щоб було чим поділитися з нашими захисниками.
Фото надані Віктором Галичем.

ставлять на ноги поранених бійців. А нещодавно хлопці їхали на звільнені території Херсонщини, де ведеться розмінування, — і їм підкинув свіжих овочів з поля.

Отак практично через день комусь щось даю. Торік нарахував понад 40 волонтерських екіпажів, до автомобілів яких у моєму господарстві вантажили овочі. Цьогорічний сезон овочів ніби й нещодавно розпочався, а ми вже прийняли 14 екіпажів волонтерів. Приємно, що іноді самі військові знаходять мій номер телефону, дзвонять із передової й дякують за підтримку. Я їм так само дякую за те, що вони нас захищають, дають можливість займатися улюбленою справою.

■ Окрім усього, волонтери беруть у вас овочі на переробку.

— Торік із вирощених у моєму господарстві овочів місцеві волонтери готували «сухі» борщі для наших воїнів. А ще — у пластикових баклажах з-під води солили для фронту огірки. Сьогодні, скажімо, розмовляв з ними про те, як законсервувати кукурудзу, щоб зробити запаси цього цінного продукту харчування для військових. Овочі для переробки брали в мене й волонтери з Києва, а також із героїчного села Мошун, що стало своєрідним цитом для столиці, страшною ціною зупинивши рашистську навалу. Стараюся нікому з тих, хто звертається по допомогу, не відмовляти. Бо прекрасно розумію, наскільки важлива зараз, коли вирішується доля країни, підтримка нашої армії.

■ Не секрет, ви ще й фінансуєте деякі інші речі.

— Натякаєте на патрони для снайперів? Раніше чи не щомісяця скидав кошти на 20 патронів одному з волонтерів (такий патрон — це гарантовано мінус один ворог). Чесно кажучи, якийсь час не підкидав, але цього місяця почну знову. На жаль, наша країна за півтора року так і не перейшла на військові рейки. І хоч це пряме завдання держави — забезпечити сили оборони патронами,

наші снайпери досі купують їх за свої або волонтерські кошти. І до економічної політики багато претензій. Хоч в Україні й існують державні програми з підтримки сільгоспвиробника, зайдіть до наших магазинів і подивіться, які овочі там продають: картоплю з Єгипту або Ізраїлю, кабачки й помідори з Туреччини, часник із Китаю тощо. Та, правду кажучи, великою мірою нам і не потрібна підтримка держави — ми якось виживемо й самі. А от бійців на фронті підтримати конче необхідно, бо брак такої підтримки комусь із них коштує життя.

■ Можете пригадати, коли ви востаннє відпочивали?

— Це складне запитання. Я важко працюю день у день, без вихідних і свят. О 5-й годині ранку вже на ногах. Чого варта тільки боротьба з бур'янами — цього року через дощі вони ростуть мов з води. Наприклад, кавуни ми полили аж тричі, однак і після цього дикорослі рослини вилазять. Оце вже маємо четверту хвилину бур'янів. Через внесені погодою корективи довелося обробляти помідори від такої напасти, як фітофтора, — інакше просто втратили б урожай цих «яблук кохання», як їх називали в Італії та Франції.

Отак увесь час доводиться боротися за врожай. Даю роботу іншим людям — у моєму господарстві нині щодня працюють 20—25 осіб. Звичайно ж, стомлююся. Але радію від того, що щось із вирощеного врожаю дістанеться хлопцям, які, стоячи в окопах, виборюють іще важчу роботу — виборюють нашу свободу й незалежність, право жити і працювати на своїй землі.

От задля того, аби нам перемогти клятого ворога, і треба раніше вставати й пізніше лягати спати. І віддаватися сповна роботі. На моє переконання, перемога настане несподівано, значно швидше, аніж зараз пророкують. Я всім говорю, що запланував продавати цукрову кукурудзу в українських Євпаторії, Севастополі вже наступного року. ■

Лариса САЛІМОНОВИЧ

На запит Харківської ОВА Кабмін виділив 911,5 мільйона гривень для будівництва на кордоні з росією військових інженерних та фортифікаційних споруд. Якщо цей проєкт буде реалізований не в дусі горезвісної «стіни Яценюка», то регіону вдасться бодай якось підвищити індекс привабливості для ведення бізнесу. Наразі економічне життя області тримається в основному завдяки сфері обслуговування — у той час, коли власники знакових для Харкова підприємств продовжують шукати тиху гавань у віддалених від фронту містах.

Релокація мимоволі

Власник ВП «Роганський м'ясокомбінат» Ігор Фельдштейн повідомив про переїзд підприємства з Вовчанська, що неподалік Харкова, до Ківерцівської громади на Волині. «Після звільнення міста деяке обладнання ми вивезли, — прокоментував він свої дії. — На жаль, російські ракетні атаки зруйнували виробництво, а обстріли продовжуються й до сьогодні. Тому ми вирішили припинити там діяльність та переїхати в безпечніший регіон».

За словами підприємця, з початку повномасштабного вторгнення велика кількість спеціалістів комбінату виїхали за кордон та в інші області України. Зокрема на Волинь, тому саме в цьому регіоні харків'яни вирішили почати бізнес із нуля. Дозвіл на нове будівництво у місцевій громаді новачки вже отримали і встигли виступити у ролі волонтерів, передавши ківерцівським військовим автомобілі.

До війни Роганський м'ясокомбінат випускав 18 тисяч тонн сировинних та твердокопчених ковбасних виробів на рік, але в лютому минулого року підприємство потрапило під окупацію і було фактично розграбоване рашистами. Для Ківерців, де зараз проживають близько 15 тисяч людей, відкриття великого виробництва допоможе бодай частково вирішити проблему зайнятості населення, чого, на жаль, не скажеш про плачевну ситуацію в деокупованому Вовчанську.

Про переїзд до західного регіону повідомив недавно і генеральний директор компанії Philip Morris в Україні Максим Барабаш. Нову фабрику планують відкрити на Львівщині, інвестувавши у проєкт 30 мільйонів доларів. «Минулого року російська ракета влучила в завод у Харкові та пошкодила адмінбудівлю, — розповів він виданню «NV. Бізнес». — Поновити виробництво там неможливо з міркувань безпеки, оскільки місто нині — під постійними обстрілами, а обстановка в регіоні складна. Щодо харківського виробництва, то його відновити неможливо».

Будівництво нової фабрики Максим Барабаш назвав не просто інвестицією, а потужним сигналом для інших інвесторів, адже «Філіп Морріс» — велика міжнародна компанія, яка багато років утримувала статус одного з найбільших платників податків у Харківському регіоні.

Цікаво, що у Львівській області свій бізнес започаткував і знаковий для Харкова хлібокомбінат «Кулиничі». Це підприємство відоме не лише широким асортиментом борошняних виробів, а й мережею популярних кафе. Досі компанія складалася з 10 спеціалізованих хлібопекарських комплексів у Харківській, Київській та Полтавській областях. Разом вони виробляють 650 тонн продукції на добу.

Як повідомив свого часу dailylviv.com, новий комплекс поблизу Львова матиме 8 виробничих ліній, де використовуватимуть різні технологічні стадії випікання. Це дозволить заморожувати продукцію за допомогою роботизованого логістичного центру з надсучасним компресорним обладнанням. Продукцію постачатимуть у межі усієї України та на експорт. Обладнання сюди привезуть зі Словенії, Німеччини та Австрії. Менеджери підприємства вже планують відкрити близько 200 точок реалізації випічки та хліба з цілодобовим обслуговуванням у різних районах Львівщини.

Кого гріють рідні стіни?

За даними Харківської міськради, з початку повномасштабного вторгнення найбільше великих підприємств міста релокувалося до Львівської, Закарпатської, Івано-Франківської, Хмельницької та Чернівецької областей. У свою чергу регіон у

БІЗНЕС-РИЗИКИ

Фактор неспокою

Через близькість до фронту великі підприємства Харкова продовжують обирати для себе більш стабільні регіони

цілому за цей же період втратив 70 відсотків промисловості. Причини різні. Хтось призупинив свою діяльність через руйнування виробничих потужностей, понад 300 суб'єктів господарювання змінили місце базування, деякі підприємці не виводять людей на роботу з міркувань безпеки.

Але це не означає, що економічне життя прифронтової області повністю зійшло нанівець. За даними обласної військової адміністрації, на початку війни 80 відсотків підприємств призупинили свою діяльність або переїхали. Втім 65 відсотків з них наразі вже частково або повністю відновили свою діяльність. Щоправда, на жаль, ідеться в основному про бізнес у галузі харчування та послуг. Великі ж гравці, на яких до війни припадало 35 відсотків ВВП регіону і де працювало 200 тисяч осіб, поки що Харківщину вважають для себе надто проблемною.

Їхні плани і погляди на згадану ситуацію відображають статистичні дані, які збрала Європейська Бізнес Асоціація (ЕБА) у липні цього року. Соціологи запропонували харківським підприємцям оцінити умови ведення бізнесу в регіоні за 5-бальною системою й отримали індекс 1,62. До війни цей показник був теж невисокий, але все ж значно вищий, ніж тепер, — 2,69. Водночас варто підкреслити, що минулого року згаданий індекс ледве сягнув 1,28 бала.

«У серпні минулого року бої тривали ще недалеко від Харкова, — розповів KHARKIV Today один з організаторів проведення опитування та голова Координаційної ради ЕБА у Харкові Ігор Балака. — Були постійні обстріли. Коли від міста цих лоджерів відкинули під час вересневого контрастну, це суттєво поліпшило умови. Люди почали повертатися і, відповідно, почали думати, як заробляти, чим займатися, як відновлювати роботу».

Цього року населення Харкова збільшилося на 300 тисяч осіб і нині становить 1 мільйон 100 тисяч людей. Майже пів мільйона з них — переселенці з більш нестабільних регіонів. Знайти роботу в місті сьогодні непросто, але ситуація дещо покращилася. Якщо у січні та лютому роботодавці надавали в середньому по 1 тис. 500 вакансій, то сьогодні пропозицій від них стало удвічі більше. В області є стійкий запит на бухгалтерів, фармацевтів, лікарів, токарів, фрезерувальників, слюсарів, електромонтерів, водіїв, продавців, операторів станків з програмним керуванням.

За словами директора обласної служби зайнятості Олександра Котукова, рівень середньої заробітної плати в регіоні становить близько 10,5 тисяч гривень. Щоправда, є й дефіцитні вакансії, за умовами яких роботодавці пропонують зарплатню близько 30 тисяч гривень. Зокрема, це водії-далекобійники.

Горезвісні 43 секунди

Злякавшись масового переїзду бізнесменів, харківські чиновники вирішили трохи полегшити їм життя. В місті знизили орендну плату і податок на землю для тих, у кого під час бомбардувань була пошкоджена комерційна нерухомість. Підприємцям, які надали свої порожні приміщення для потреб армії, «запропонували оптимальні умови роботи». Влада також пообіцяла не протидіяти бізнесу і дослуховуватися до пропозицій та корисних порад його представників.

Наскільки ефективні будуть ці поступки, наразі сказати важко, але в країні вже є чимало регіонів, де діалог чиновників з підприємцями привів до більш тісної взаємодії, ніж було ще пів року тому.

«Я нещодавно була в Закарпатській і Львівській областях, — повідомила голова Харківської обласної ради Тетяна Сторова-Луценко. — Вони так активно ство-

Ще не зруйноване москалями підприємство «Філіп Морріс» у Харкові. Зараз воно відновленню не підлягає.

Фото «Промисловий портал».

ують умови для бізнесу, що аж було задрісно. Розсилають листи від мерій певних регіонів усім бізнесменам, у тому числі з Харківської області. У цих листах вони пишуть: «Якщо ви прийжджаєте до нас працювати, ми створюємо для вас всі умови».

Зокрема, харківським підприємцям по Україні пропонують ваучери на первинну фінансову підтримку, комунальне майно в оренду за мінімальну ставку, іноді навіть просто за оплату комунальних послуг. А головне — пропонується пільгове оподаткування. Чогось подібного у прифронтовому регіоні й досі немає, хоча умови ведення бізнесу там пов'язані з надзвичайно високим ризиком. У підсумку, на інвестиційній карті Європейської Бізнес Асоціації серед 117 проєктів немає жодного, що готувався б до реалізації на Харківщині.

«Інвестори дивляться на все це і надають перевагу районам у західній чи центральній частині країни, бо 43 секунди — час підльоту ракети, — каже Ігор Балака. — Доки не буде закону про страхування військових ризиків, закордонні інвестори точно не з'являться».

Що таке мати бізнес у Харкові й не мати жодної страховки від руйнувань, на власному досвіді знає президент концерну «Сафарі» Олександр Попов. За плечима теперішнього бізнесмена є чималі досвід роботи в мерії, але навіть його потужні зв'язки не допомогли отримати бодай якусь допомогу у відбудові зруйнованих приміщень.

«Мені прилетіло сім ракет, розвалило 70 відсотків моєї нерухомості, — пові-

домив він KHARKIV Today. — Бізнесу не допомагають, тому тричі я ремонтував усе сам. Поки було гаряче, державні органи в більшості не функціонували, а бізнес продовжував працювати, всі одне одному допомагали. Потім зненацька війна в Харкові «скінчилася», і пішли нараховування, пеня, штрафи, розрахунки, перерозрахунки. Податкова прислала одному з наших підприємців, який із 24 лютого платив податки, штраф за те, що він на два дні затримав звіт».

Словом, нести ризики, незрівнянно більші, ніж у безпечніших регіонах, а податки платити такі ж самі ніхто з інвесторів не хоче, тому вибір місця локації для нового бізнесу очевидний.

Підприємці, які виїхали, також скаржаться на те, що у рідних громадах Харківщини ніхто не цікавиться їхнім становищем і не просить повернутися. Мовляв, поїхали — і добре. Водночас вони визнають, що для заохочення бізнесу в регіоні варто було б запровадити пільгове кредитування. Виходом із ситуації може стати також державна система страхування майна та інвестицій на випадок їх втрати під час воєнних дій.

Цікаву ідею також запропонував директор Об'єднання промисловців і підприємців Едуард Набока. «Харків сьогодні — центр технічних спеціалістів, інженерів, технологів, тому тут треба створювати інженерні центри, — каже він. — Виробнича частина може бути в інших регіонах, а людей з комп'ютерами легше і сховати від небезпеки, і релокувати у разі необхідності». ■

ПЕРЕДПЛАТА-2023

Разом — до перемоги!

Поспішіть передплатити «Україну молоду» на четвертий квартал

«Україну молоду» у своїх відгуках і читачі — як зі столиці, так і з глибинки, — і колеги-журналісти оцінюють як головну національну газету держави. Редакція «УМ» і надалі намагатиметься бути гідною такої високої оцінки і вашої уваги, шановні читачі.

Нині триває передплата на четвертий квартал. Передплатити «Україну молоду» можна до 18 вересня, і ви отримуватимете газету з жовтня. Оформити передплату можна у відділеннях поштового зв'язку, в операційних залах поштамтів, у пунктах приймання передплати, на сайті ПАТ «Укрпошта» www.ukrposhta.ua, ДП «Преса» www.presa.ua, як за електронною версією Каталогу видань України «Преса поштою», так і за друкованим Каталогом видань «Преса поштою».

До наших постійних читачів ми традиційно звертаємося: якщо ви багато років передплачуєте «Україну молоду» — порадьте передплату і своїм родичам, друзям, сусідам, знайомим.

Передплатна вартість «України молоді» на 2023 рік:

на місяць — 52 грн. 86 коп.,
на два місяці — 105 грн. 72 коп.,
до кінця року — 158 грн. 58 коп.
Передплатний індекс — 60970

Для організацій, юридичних осіб:

на місяць — 67 грн. 86 коп.,
на два місяці — 135 грн. 72 коп.,
до кінця року — 203 грн. 58 коп.,
Передплатний індекс — 01555

«Укрпошта» додатково за саму процедуру оформлення передплати бере: на місяць — 5 грн., на три місяці — 10 грн.

Ганна ВОЛКОВА

На обласній конференції педагогічних працівників «Освіта Полтавщини: навчаємось попри все!» керівник обласної військової адміністрації Дмитро Лунін повідомив, що 95 відсотків загальноосвітніх шкіл 1 вересня розпочали навчання офлайн чи в змішаній формі. Іншими словами, в 311 школах із 522 навчання відбуватиметься очно, у 187 — змішано, в 24 — дистанційно. До речі, на початку минулого навчального року в області було лише 54 відсотки шкіл з укриттями. Позитивного результату вдалося досягти спільними зусиллями органів місцевого самоврядування й держави.

Хтось приходить у класи, а хтось навчається вдома

На жаль, в області ще 49 шкіл та 190 закладів дошкільної освіти не мають укриттів, а частина їх не може вмістити всіх учнів. Ось тому заклади освіти працюватимуть у змішаному форматі: хтось приходить у класи, а хтось працює вдома.

Найгірша ситуація у Кременчуцькому районі. На нього, до речі, припадає 80 відсотків ракетних влучань ворога, тому влада боїться брати відповідальність проводити навчання стаціонарно.

За інформацією заступника начальника районної військової адміністрації Артема Даченка, в очному режимі в районі працюватимуть 47 закладів освіти зі 114 (41%), у змішаному — 55 (48%), на дистанційному — 12 (11%). Лише у трьох громадах району — Глобинській, Омельницькій та Пришибській — усі школи працюватимуть винятково в очному форматі.

А в більшості навчальних закладів і дитсадків Семенівської громади цього району під час повітряних тривог користуватимуться правилом двох стін. Лише у двох закладах Семенівщини ведуться підготовчі роботи в укриттях та ще в трьох розробляється проектно-кошторисна документація.

Водночас у селі Великі Кринки Глобинської громади облаштовано дуже гарне укриття, яке називають школою під школою. Коридор — 88 (!) метрів. Там може вміститися пів села, і всі прекрасно почуватимуться, бо розраховане воно аж на 1 тис. 200 осіб. Тут кожен клас має свою кімнату з партами. Для найменших є іграва.

Учні з Опішні Полтавського району також стовідсотково почали опановувати науку в місцевому ліцеї. В селищі за рік збудували окреме найпростіше укриття з нуля на території навчального закладу. Голова громади Микола Різник розповів, що воно розраховане на 500 осіб. У середині бетонної споруди зроблено гідроізоляцію, встановлено витяжку, 4 туалетні кабінки, стильно розмальовано стіни, сюди закуплено нові меблі... І, що дуже важливо, вартість виконаних робіт

не дотягує навіть до 2,7 мільйона гривень. Це тому, що до будівництва об'єкта укриття залучили комунальне підприємство громади, і лише на спеціалізовані роботи наймали підрядні організації.

Ще менше коштів на обладнання шкільного сховища витратили у Березовій Рудці Пирятинської громади Лубенського району — близько 300 тисяч гривень. Тут ремонтні роботи проводили також за рахунок коштів громади, власними силами: забетонували підлогу в підвалі школи, поставили нові двері, провели гарячу воду, освітлення, зробили витяжку, каналізацію, встановили дві туалетні кабінки.

За словами директора ЗОШ Михайла Прокопенка, у підвальному приміщенні вільно розмістяться всі 140 учнів. У класних кімнатах є все необхідне для навчання: парти, дошки, працює Wi-Fi. У спортивному залі можна зіграти у настільний теніс.

Чудові найпростіші укриття — споруди модульного типу — збудували в Коломацькій, Нехворощанській громадах Полтавського району та Сергіївській Миргородського.

Куди зник 41 мільйон гривень, на які в Полтаві мали відремонтувати 23 шкільні укриття?

Полтавщину включено до реалізації швейцарсько-українського проекту DECIDE з відновлення шкіл та облаштування укриттів у закладах освіти як коворкінгів для навчання під час повітряної тривоги. На це область отримала майже 55 мільйонів гривень субвенції. Ці кошти передбачено на протирадіаційні укриття та капітальні ремонти в навчальних закладах, у яких навчаються не менш як 200 дітей. До списку потрапило 9 закладів освіти: Гребінківська гімназія, Зінківський та Великорублівський опорні заклади, Чутівська та Яреськівська школи, Шишацька спеціалізована школа, Лютенський, Щербанівський та Михайлівський ліцеї.

Окрім того, обласні депутати виділили ще 50 мільйонів гривень, аби в 64 школах на умовах співфінансування відремонтува-

ОСВІТА

Тривога за тривоги

Де ховатимуться школярі Полтавщини під час повітряних атак ворога: стан укриттів у громадах суттєво різниться

ти приміщення.

Та, здається, ці кошти не завжди доходять на місце. Принаймні новопризначена секретар Полтавської міської ради Катерина Ямщикова, промоніторивши разом з фахівцями стан шкільних укриттів, була шокована побаченим.

— Тема укриттів у школах надкричує! Багато не готові. Велика кількість об'єктів потребує побудови. Звичайно, є і зроблені ремонтні, але лише «коробка». І в цих просторах перебувати неможливо. Багато хто намагався облаштувати їх самостійно, як могли: ковдри, ряднини, відра... Але укриття — це вже тема України майбутнього, на жаль. І це мають бути гідні простори для маленьких та дорослих українців, — заявила вона.

Намагаючись виправити ситуацію в авральному порядку, Катерина Ямщикова відмінила оголошений її попередником тендер на закупівлю 3 тис. 200 канцелярських наборів для першокласників на суму понад 3 мільйони 400 тисяч гривень (під час якого були зафіксовані порушення), щоб спрямувати кошти на облаштування укриттів. Вона обіцяє також на найближчій сесії розглянути питання виділення коштів на капітальні ремонти та побудову укриттів, а також залучити місцевий бізнес до трансформації їх у комфортні простори.

Виправити ситуацію намагалися й окремі директори шкіл та педагоги. Звісно, за рахунок коштів батьків. Батьки поскаржилися на це секретареві міськради. Тому пані Катерина змушена була застерегти керівників навчальних середніх закладів про недопущення такого самоуправства.

А депутатка Полтавської міськради Вікторія Лоза дивується: куди поділися понад 41 мільйон гривень, які на початку року було виділено з міського бюджету на ремонтні 23 сховища? Чому знову виникає потреба в додатковому фінансуванні? До того ж якщо зараз профінансувати проекти об'єктів, то самі модульні чи капітальні укриття будуть готові хіба що до наступного навчального року.

В укритті решетилівського ліцею немає ні тепла, ні води, ні нормального освітлення, ні туалету. Замість останнього просто поставили пластикове відро. Фото — соціальні мережі.

Безпечніше вдома: батьки учнів Решетилівського ліцею проти очного навчання

Зі скандалу почався новий навчальний рік у місті Решетилівка Полтавського району. Дирекція ліцею — єдиного середнього закладу освіти у місті, який минулого навчального року працював за змішаною формою (в інших 29 діти навчалися очно), вирішила організувати навчальний процес офлайн. При тому, що підвальне приміщення ліцею не відповідає жодним безпековим стандартам.

Те, що там немає ні тепла, ні водовідведення, ні нормального освітлення, що лише дерев'яні лавки попід стінами встановлені та пластикове відро замість туалету, — це одне. Інше — підвальне приміщення ліцею настільки тісне, що в ньому можуть перебувати лише кілька десятків людей. Тому дирекція вирішила, що під час повітряних тривог туди спускатимуться учні двох класів, а інші ховатимуться в укриттях художнього ліцею та Центру культури і дозвілля «Оберіг», які розташовані на відстані 300 метрів від навчального закладу.

Дізнавшись про це, обурені батьки влаштували батьківські збори просто під будівлею міської ради. Вони заявили, що бо-

ються відпускати дітей до школи, особливо ж родини, у яких є діти з вадами опорно-рухового апарату. До речі, в укритті художнього ліцею також іще не проводились ремонтні роботи й договір оренди між навчальними закладами укладений не був.

Як пояснила керівниця відділу освіти Решетилівської міськради Алла Костогриз, у регіонах, віддалених від фронту, безпечною для переміщення до укриття вважається відстань 500 метрів, у прифронтових — 100.

А щодо неготовності укриття в ліцеї, то сказала, що проектно-кошторисну документацію на нього як на окремий об'єкт місцева влада почала готувати ще навесні, однак виникло чимало бюрократичних перепон, які застопорили процес. Співфінансування з державного бюджету не вдалося отримати.

Після доволі емоційних дебатів дирекція ліцею змінила своє рішення розпочати навчальний рік в очній формі. Тож усі майже 700 учнів опануватимуть науку дистанційно.

А вже наступного дня після зборів депутати міської ради погодили виділення 9 мільйонів гривень на будівництво укриття. Це — половина необхідної суми. ■

Валерія МУСХАРІНА, студентка Київського університету імені Бориса Грінченка

Для багатьох борців із сезонною депресією осінь є головним каталізатором неприємних симптомів. Дощі, опале листя, холодний вітер, переведення годинників (що, за результатами досліджень, нерідко пов'язують із депресивними епізодами), інформація про обстріли та можливі блекаути породжують безліч думок, з якими не кожен упорається.

Осінь вже на порозі, хочемо ми цього чи ні. Ночі стають довші, дні — прохолодніші, а листя — сухим і жовтим. Михайло Семенко асоціював осінню похмуру з «нежданим смутком у серці», Василь Симоненко — з «водою й брудом на асфальті», а Ірина Жиленко писала про «вальси хмар і жовтуватий спомин».

Психологи кажуть: почуття, які часто виникають восени, походять від різкого сезонного зрушення та тривоги щодо того, що такі зміни можуть принести. Меланхолію, котру ми відчуваємо в цей період — так зване оплакування сонячного тепла, зелені й легкості літа, — людський мозок не може сприймати як щось позитивне.

Але не все так погано, як здається. Хіба прохолодна погода, листопади, затишні шарфи, светри й швидкоплинність днів не формують особливої атмосфери? Чи все це — хвилювання, залякування і навіть розду-

ПОРИ РОКУ

«Тільки вчора було ще влітку, а сьогодні вже восени»

Експерти радять концентруватися на моменті й спокійно реагувати на зміни сезонів

ми — не роблять цей сезон ідеальним для розвитку стійкості та практики уважності?

За словами експертів, нав'язливі думки, почуття безпорадності й, можливо, навіть смерть лежать в основі великої тривоги. Деякі з нас, українців, більше за інших ведуть боротьбу з «нетерпимістю до невизначеності» — тенденцією, котру виявили канадські фахівці ще в 1990-х роках.

У цей період ви можете потрапити під холодний дощ, відчувати дискомфорт, багато помилятися або думати, наче просто марнуєте час. Однак ці відчуття цілком контрольовані. Ба більше, при тверезому сприйнятті ситуації вони формуватимуть навички са-

модопомоги, оцінку в моменті та уважність до власних емоцій.

Існує безліч способів взаємодії зі зміною пір року. Одна зі стратегій, яку фахівці пропонують для заспокоєння сезонної тривоги, — відійти назад і просто спостерігати за світом навколо. Спокійно сядьте на лавку в парку й зверніть увагу, наприклад, як дерево скидає листя. Подивіться на людей, що вийшли вигулювати своїх улюбленців та, відкидаючи неприємні думки, проаналізуйте те, що бачите.

Психотерапевт та автор бестселерів The New York Times Майк Дуо дає власні поради, як побороти осінню хандрю. Так, варто додати фізичних вправ та світ-

ла, споживати більше омега-3 кислот (лосося, форелі, волоських горіхів тощо), частіше зустрічатися з друзями й робити щоденну десятихвилинну паузу для зосередження на власних почуттях (правило п'яти: смаку, зору, дотику, запаху і звуку).

А головне — нагадувати собі: життя — це не тільки приємні моменти та сонячна погода. Це передусім гармонія: щастя й смутку, холодів і тепла, розчарування й сподівань. Ви можете знайти її у хрусткому опалому листі, потріскуванні вогню, вологій прохолоді або гарбузовому лате в улюбленій кав'ярні. Осінь щедра на таку можливість, а пошуки... приємно здивують вас. ■

■ ГЕРОЯМ — СЛАВА!

Конвеєр ЖИТТЯ

Фронтним медикам присвячую

Василь КАЛЧУГІН, психолог ліцею
Глобине, Полтавська область

Заношу з хлопцями бійця на ношах.
Холодний ранок. Сержанта вже сьомий.
І побратими його тримають
І ріжуть одяг, і крик, і стогін.
Ноги відірвано. Порожні очі.
Плечі скалічено фосфором жовтим.
Череп ушкоджено. Дихає ледве.
І кров медсестрички із вени в вену.
Тут немає операційних, —
вціліла кімната якоїсь будівлі.
Не до стерильності тут, на фронті,
Тільки б життя врятувати хлопцям.
Фірозочин живить тиск, кровообіг.
В руках медсестер лише спазм й болі.
Пулсують ритми і аритмії,
пекуча плазма і кров холодне.
Від частих прильотів здригаються стіни.
Зі стелі сиплеться. Гасне світло.
Серця холонуть. Холоне пам'ять.
І спазми в тілі. Біль ампутацій.
Боець запитує: — Ходити буду?
— Будеш, мій брате, ще довго жити!
І б'ється в серці жива надія.
Життя конвеєр надійно діє.
Осколки клятві вп'ялися в тіло.
Хірурги — Боги! Хірурги ріжуть.
Знеболвальні майже, майже не діють.
Бракує ампул лідокаїну.
Бригада медиків автоматично
уводить, коле, пиляє, ріже,
щоб врятувати життя безцінне
синів Вітчизни, бійців країни.
Сестри: Оксана — ліхтар тримає,
Ольга — на пульсі, а Ганна — шиє.
Немає страху, халатів білих.
Є вмилі руки і обмаль ліків.
Тут час — безцінний. Встигнути треба.
То час німіє, то стрімко плине.
Бригада ангелів — дівчата й хлопці
Озброїлись мужністю бійців безсмертних.
Обстріли стихли. Атаки вмерли.
Ніхто не знає, чи це надовго?
Обстріли стихли. Все зупинилось.
Виходять медики — голови білі.

■ СВІТЛА НАДІЯ

Бийте вражу силу!

Віра ЦИБУЛЬСЬКА
Київ

Така радість на душі —
Б'ють рашистів вдень і вночі.
ЗСУ жене рашистів
Бийте вражу силу!
Народ наш згуртувався
Така непереможна сила.
Нескорена Україна
Тільки перед Богом
Ставала на коліна
Нескорена Україна,
Бийте вражу силу!
За спалені міста і села,
За знівечені долі,
За замордований народ,
За геноцид
Українського народу
Бийте вражу силу!
Така радість на душі —
Б'ють рашистів удень і вночі.
ЗСУ жене рашистів,
Бийте вражу силу!

■ ПЛАН НА ЗАВТРА

Врятуймо Україну від корупції та розпаду

Потрібен Закон про відповідальність президента

Борис СИДОРЕНКО
Бровари, Київська область

Корупція, бездіяльність влади, занепад економіки, зубожіння населення — це почалось іще до повномасштабного вторгнення.

І оскільки ми повинні дбати про переможне майбутнє без війни, то варто сьогодні розглянути план мирного часу, завдяки якому ми зможемо здолати корупцію та її ганебних супутників.

Тож вважаю, що Верховній Раді України варто прийняти закон «Про відповідальність президента», згідно з яким, президент

щороку юридично звітуватиме по пунктах і з цифрами про виконання обіцяної передвиборчої програми його перебування на посаді, але складеної на кожен рік окремо. А не відбуватись красиво оформленою пресконференцією.

Обов'язкові пункти програми кандидатів у президенти мають розробляти науково-дослідні інститути, а затверджувати повинна Верховна Рада.

При невиконанні обіцяної програми спеціально створена комісія в складі понад 50% закордонних пред-

ставників аналізує і надає висновки про виконання обіцяної програми, а також про подальше перебування на посту президента або про імпічмент.

Важливо передбачити законом, щоб президент очолив Кабінет Міністрів і як перша особа країни не був за бортом економіки, керуючи в даний час тільки Міністерством закордонних справ та Міністерством оборони, які не мають стосунку до розвитку економіки.

Моя пропозиція — це незалежне, саморегулююче, самоконтролююче повітря для економіки України, що

підніме її за короткий час. Для розробки системи «Відповідальність» для всіх приватних і державних органів влади — суд, поліція та інші відомства, необхідно організувати при Кабінеті Міністрів науково-дослідний інститут.

І нічого страшного в цій щорічній звітності немає. У нас є свій досвід — вибори коштового отамана Запорозької Січі проходили щороку.

А також є досвід цивілізованого світу. Скажімо, у Швейцарії як в одній із найрозвинутіших країн планети президента вибирають кожного року. ■

■ Перлини Німеччини

Замок Гогенцоллерн розташований за 50 км від м. Штутгарт, що в Німеччині.

Це один із найвідоміших і популярних замків серед туристів. Щорічно помилуватися Гогенцоллерном приїжджають 300 тисяч туристів з усього світу.

«Замок у хмарах» — інша назва Гогенцоллерна, і це дійсно так, адже він побудований на вершині гори висотою 855 метрів. Місцеві жителі скорочено називали гору Цоллерн.

Історія замку дуже довга й зовсім не проста, він тричі народжувався і тричі перебудовувався практично повністю.

Гогенцоллерн дуже довго залишався сімейною реліквією знаменитого роду Гогенцоллернів, який управляв державою з XII століття по 1918 рік.

Зараз дві третини замку належать далеким представникам цього роду, а рештою цієї історичної родзинки Німеччини володіє Швабська католицька церква.

■ ВІДЛУННЯ

Вірю в перемогу українського народу!

У Німеччині цінують «Україну молоду»

Біргіт Г.
село Пфурдт, землі Гессен, Німеччина

Шановні пані і панове — працівники редакції газети «Україна молода»!

Я, громадянка Німеччини Біргіт Г., жителька села Пфурдт землі Гессен, глибоко вдячна вам за надрукований у вашій газеті матеріал про мою допомогу українським біженцям і автору Борису Дученку за його підготовку.

Дуже добре, що у вашій країні є така газета, як ваша, яка переймається проблемами молодих людей. Це особливо важливо у теперішній, важкий для українського народу час. Я вірю у вашу перемогу над російськими загарбниками, і ми будемо допомагати вам для її наближення чим зможемо.

Чимало моїх співгромадян збирають та возять гуманітарну допомогу безпосередньо на фронт. Я у міру моїх можливостей, як зазначено у вашому матеріалі, надаю прихисток мамам з маленькими дітьми та вагітним. Допомагаю біженцям у роботі з документами, державними установами, але діти для мене — на першому місці. Вони просто повинні мати можливість знову бути безтурботні та забезпечені всім необхідним. Їхня посмішка — мій подарунок.

Іще раз щиро дякую редакції шанованої газети за опубліковану статтю, оскільки вона дуже зворушила мене. Я не очікувала такої теплої і високої оцінки моєї скромної роботи.

З найкращими побажаннями Біргіт Г. ■

■ ДУША ПРАГНЕ ПОЕЗІЇ

Мені приснилась мама на світанку...

Мargarita МЕДЕНЦІ
Мукачеве, Закарпаття

Мені приснилась мама на світанку:
Як поливала фуксію на ганку,
Як простягнула сонечку долоні.
А промінець торкався її скроні.

Приспів:
Осанну мовлю Батьківщині,
Героям, прапору, каліні.
Вклонюсь я роду тата, мами,
Відвідаю могили й храми.
Бо долі кращої немає:
Як вік прожити в ріднім краї.

Перед будинком мальви розпустились —
Так ось чому ви, мамо, мені снились.
Коли рожеві мальви розквітали,
Ви з татом Небо псалмами вітали.

(Приспів)

... В моїм дворі півонії квітнуть,
І ластівки під стріхою літують.
Коли щогою притулюсь до цвіту,
Сумую, мамо, і радію світу.

(Приспів)

Ганна ЯРОШЕНКО

Жителька села Горбанівка, що примикає до Полтави, Лариса Лукаш — талановита художниця, яка працює в різних техніках. За фахом вона художник-графік, але обрала декоративно-ужиткове мистецтво: займалася батиком, створювала колажі з клаптиків тканин. Потім, за словами пані Лариси, мабуть, вичерпала себе в цих техніках, а відтак захопилася акриловим живописом. Акриловими фарбами вона розписує й гільзи від артилерійських снарядів та корпуси мінометних мін.

Основна ідея — показати, що життя сильніше за смерть

Художниця пригадує, що ще в 2014—2015 роках волонтери з «Полтавського батальйону небайдужих» підкидали їй відстріляні набої, а вона їх розписувала. «А якось одні знайомі попросили розмалювати гільзу від артснаряда великого калібру — виручені від її продажу кошти мали піти на нагальні потреби одного з батальйонів. Я зобразила на ній козака з дівчиною на тлі яблуні з цвітами, — Лариса Лукаш показує мені фотознімок тієї гільзи. — Загалом, хоч хто б мене попросив розписати відстріляні засоби ураження, нікому не відмовляю. Хоч і свої картини треба малювати, аби заробити принаймні на ті ж фарби. Бо всі боєприпаси я розписую безкоштовно. Але анітрохи не сумніваюся в тому, що роблю добру, потрібну справу».

Із початком повномасштабної російсько-української війни київська компанія Hotline.finance, де працює син пані Лариси, почала активно допомагати кільком нашим підрозділам. І от, дізнавшись про те, що мати в молодого чоловіка — художниця, бійці вислали з передової використані артилерійські міни з тим, аби вона їх розписала. Мисткиня пригадує, що корпуси мін з тієї першої партії були не лише брудні, а й покриті іржею. Довелося вдатися до піскоструменевого очищення їхніх поверхонь, тож знайшлася робота і її чоловіку Володимирі.

«Другу партію артмін (20 штук) підкинули хлопці зі спецпідрозділу прикордонників, який боронить Україну на Сватівському напрямку, — самі й привезли їх автомобілем до нас додому. Ці набої були в кращому стані, тож я їх просто помила, — розкаже моя співрозмовниця. — Зображую ж на корпусі мінометних мін різне, від орнаментальних мотивів, народних символів України до котиків на піксельному мозаїчному тлі. Основна ідея — показати, що життя сильніше за смерть. І коли малюю щось душевне, навіть отримую задоволення від самого процесу. Частенько зображую квіти, зокрема волошки, соняшники й мої улюблені маки — символ нескореності, пролитої крові. В Україні здавна кажуть: маки з'являються там, де пролилася козацька кров».

За словами Лариси Лукаш, іноді сама форма набою диктує, яким має бути малюнок. Скажімо, один зі страшних смертоносних засобів художниця перетворила на яскраву рибку з різнокольоровою лускою. А невеликі погнуті набої, що потрапили до її рук з поля бою, видалися їй схожими на козацьку шапку. «Ну, нехай так і буде», — вирішила мисткиня й зобразила козаків у шапці набакир, що є ознакою завзятості, хвацькості, героїства.

«Коли ж мені підкинули останні міни, запитала в сина, що ще на них зобразити. І він відповів: «бавовну», підірваний Кримський міст, палаючий кремль. Тож я втілила в життя

Лариса Лукаш любить малювати на смертоносних засобах життєствердні квіти. Фото автора та зі сторінки Лариси Лукаш у фейсбуці.

й ці ідеї. Звісно, їх використовуює нині багато хто, але в мене свій почерк», — констатує жінка.

Зараз багато художників розписують набої різних калібрів, тож продати такі арт-об'єкти навіть на аукціонах не так легко. Тому в компанії Hotline.finance проводять розіграш розписаних артмін серед своїх клієнтів, які протягом місяця донатили на підтримку ЗСУ. У липні вже зібрали 300 тисяч гривень та замовили автомобіль для спецпідрозділу ДПСУ.

Колись ці арт-об'єкти будуть нагадуванням про те, які нелегкі часи ми пережили

Скільки загалом розписала артснарядів та мінометних мін, Лариса Лукаш точно не знає. Говорить: спочатку не лише не рахувала їх, а й не фотографувала. Якщо приблизно, то таких специфічних, не притаманних мирному життю арт-об'єктів вийшло з-під її рук понад пів сотні.

«Знаю, що дехто з колег, розписуючи засоби ураження, відчуває страх, неприйняття, відторгнення. А для мене це все одно, що береш чисте полотно й починаєш малювати, — зізнається пані Лариса. — Я взагалі не думаю про те, що маю справу зі страшними речами. І після мого розпису вони, як правило, стають геть безневинними (за винятком хіба що тих об'єктів, при розписуванні яких реалізувала синові ідеї).

До речі, малюнок акриловими фарбами на металевій поверхні стійкий до води, впливу навколишнього середовища. Щодо утилітарності таких предметів, то, відкривши верхню частину, їх можна використовувати як вазу для засушених квітів, підсвічник або підставку для олівців. Хоч загалом, думаю, коли врешті-решт закінчиться розв'язана російською війною проти України, вони стануть дуже оригінальним сувеніром, таким собі відлунням цієї жорстокої війни, нагадуванням про те, які нелегкі часи ми пережили».

Якщо спершу Лариса Лукаш навіть не фотографувала свої роботи, які продиктував та-

КРЕАТИВНІСТЬ

Артміни як арт-об'єкти

Полтавська художниця перетворює відстріляні набої на чудові сувеніри

Палаючий кремль і підірваний Кримський міст Лариса Лукаш зобразила по-своєму.

За словами Лариси Лукаш, іноді сама форма набою диктує, який має бути малюнок.

Таких специфічних, не притаманних мирному життю арт-об'єктів вийшло з-під рук полтавської художниці понад пів сотні.

кий складний для нашої країни час, то згодом почала виставляти фотозображення їх на своїй сторінці у фейсбуці. І навіть створила інтернет-альбом, давши йому назву «Мої набої».

«Для чого все це роблю? Аби люди знали, що кожен може зробити свій посильний внесок у нашу перемогу над лютим ворогом, — пояснює вона. — Звичайно, наша велика проблема — бідність. Коли багато українців рахують копійки, то як можна закликати їх допомогти нашій армії грошима? Та я переконана: існує багато можливостей підтримати наших захисників, вклавши свої зусилля, витративши вільний час. Колись займалася створенням колажів із клаптиків тканин, тож у мене вдома накопичилося чимало відрізків краму. Зібравши їх,

доправила жіночкам, які плетуть маскувальні сітки. Коли на нашій садибі поспіли полуниці, зірвала їх і відвезла до шпиталю пораненим бійцям. Цьогоріч у нас добре вродила смородина, тож наварила чимало варення, щоб було чим поділитися з нашими оборонцями. Я все це роблю, бо хлопці стоять стіною, захищаючи нас. Це наша надія на те, що колись зможемо втішатися мирним життям».

Цими днями художниця привезли чергову партію артмін, тож у неї знову роботи непочатий край. За посильний внесок у захист територіальної цілісності України Лариса Лукаш має подяки від бійців. А ось як відгук стосовно її військово-польових арт-об'єктів залишають користувачі фейсбуку: «Це найкраще з усього, що доводилося

бачити на цю тему», «Дуже гарні роботи: були засобами, що нищать усе живе, а стали предметами, які викликають естетичну насолоду», «Ви тут стільки душі вклали, стільки любові. Кожна крапля вашої любові наближає нас до перемоги над агресором», «Браво, пані Ларисо! У ваших малюнках на набоях чітко проглядають непохитна віра в наш успіх на полі битви й жага до життя, що неодмінно переможе жажіття війни». ■

Володимир ВАКУЛЕНКО, член
Національної спілки письменників
України

Із обкладинки книжки «Я перетворююся... Щоденник окупації. Вибрані вірші» на фото ледь усміхається Володимир Вакулєнко. Йому, замордованому російськими окупантами на Харківщині, 1 липня мав би виповнитися лише 51 рік. Рукописний щоденник, який був закопаний у саду батьків у Капітолівці біля Ізюма, знайшла Вікторія Амеліна. Вона приїздила у село у вересні минулого року документувати російські злочини після звільнення території українськими захисниками. (Цьогоріч 27 червня Вікторія отримала важкі поранення під час російської ракетної атаки в Краматорську Донецької області. Попри зусилля лікарів, її не стало 1 липня — саме у згаданий тут день народження).

Капітолівку Ізюмського району на Харківщині, де мешкав дитячий письменник Володимир Вакулєнко, російські військові окупували 7 березня 2022 року. 23 березня у Володимира було проведено обшук, вилучено книжки, забрано Володимира. У той день його сильно побити, утім після трьох годин допиту відпустили додому. Наступного дня по нього прийшли знову, забрали на автомобілі з буквою «Z». Викрали Вакулєнка за доносом. Місце його перебування кілька тижнів було невідоме. Російські терористи звернулись до місцевих жителів з вимогою поховати тіло письменника 12 травня. У тілі було знайдено дві кулі від пістолета Макарова...

Редактор першої збірки поезій — однофамілець

Тепер, коли остаточно з'ясувалося, що мій тезко й однофамілець таки загинув, саме час остаточно з'ясувати, хто є хто. Бо ж доміслів і пліток з цього приводу було немало. Надто серед людей, далеких від літератури. А ще ж ми обидва з Харківщини. Хоча він так і не став членом Спілки, але яке вже це тепер має значення?

Чи знав я його? Так, знав. Ще з тих часів, коли він був мало кому відомий, окрім своїх друзів-земляків з Ізюмщини.

А було воно так. Будучи в Харкові, я завжди намагався зайти у Спілку письменників, аби дізнатися, що ж нового в колег, та розповісти про своє.

А того разу відповідальний секретар обласної письменницької організації Микола Возіанов розповів, що кілька днів тому в них проводило творчу зустріч чи презентацію Ізюмське літоб'єднання. А після основної частини до нього підійшов поспілкуватися молодий чоловік, побачив на робочому столі одну з моїх книжок, зацікавився. А чим?

— А я теж Володимир Вакулєнко, — повідомив гість і попросив ту книжку на якийсь час додому, а також висловив бажання познайомитися.

Микола Кирилович запропонував мені глянути, якщо час є, віддруковану на комп'ютері добірку поезій: «Оце він і є». Взяв я, почав читати, а в мені зразу «ввімкнувся» редактор. Дався знати великий студійний досвід. Тому я запитав, чи можна робити позначки.

— Можна, можна, — відповів Возіанов, — він же для того й залишив, щоб хтось із професіоналів подивився. Тільки чорнилом не треба, ось, бери олівцем.

Добірка виявилась чималенькою й доволі цікавою, але того разу я її повністю опрацювати таки не встиг, бо час було поспішати на поїзд. А трошки згодом уже в телефонній розмові Микола Ки-

ПАМ'ЯТЬ

Місія донести правду

Як дитячий письменник Володимир Вакулєнко з Капітолівки спілкувався зі старшим тезкою із Сахновщини

рилович розповів, що знову приїздив «той» Володимир, моя правка йому сподобалась, і він виявив бажання познайомитися й попросив контакти. Отже, «той» Володимир виявив бажання, щоб саме я став редактором його першої збірки поезій. Мовляв, буде дуже оригінально, такого в історії літератури, може, й не було ще.

Протестував проти офіційної двомовності

Дослівно текст листа, який виразно характеризує його автора:

«Вельмишановний пане Володимире Прокоповичу!

Дуже вдячний Вам за перегляд і корекцію моїх віршів. Ваші зауваження і пропозиції обов'язково перегляну. До речі, тільки Ви зрозуміли, про що йшла мова в вірші про Тараса (мається на увазі порівняння з Віфлеємською зіркою). Іншим доводилося пояснювати.

Я обожнюю рідну мову і борюся за те, щоб вона збереглася в народі, врешті-решт перестали її русифікувати, щоб наступні покоління забули б навіть і за суржик. Нам є і буде ще чим пишатися.

Протестую проти офіційної двомовності, але не заперечую інші народи, бо це стосується тільки нас.

Був достатньо здивований, коли узнав, що є на Сахновщині мій однофамілець і тезка. Знаючи свій родовід, поважаючи дідівську справу, ціну і горджуся надбаним прізвищем, вніс (через дефіс) собі лише деякі доповнення. До речі, я ще й Володимирович по батькові.

На даний момент працюю над своїми помилками, готуюсь до вступу в університет — мрію стати журналістом. Зараз надолужую втрачені знання, бо Ви й самі бачите, що мені потрібно шліфувати кожне слово, кожне речення.

Хотілося б з Вами зустрітися, то ж Ви можливо зможете приїхати в Харків 19 грудня? Ми запланували (наша спілка) на цей день поїздку в Харків.

Ще раз дякую за підтримку, і я пишаюся тим, що саме Ви переглянули мої вірші.

Наостанок хочу написати Вам вірш (з останніх), який якщо і буде друкуватися, то в окремій збірці.

Перегляд життя

Яке життя, такі і коми,
Яке сміття — така й мітла,
На ліноцях збирають втому
Як розгрібається хула.

Де більший натовп, більш підвалів,
Облуди хрест, під ним добро.
Життя прохає так замало,
А ми ж збагачуєм кубло.

Всіх негараздів разом взятих

— Трапеція біди навскіс:
Люд повертається в примати
Дамоклів трон, а зверху спис!
03.11.2005 р.

З повагою і з найкращими побажаннями — Володимир Вакулєнко-Капітолівський.

24.11.05 р.

Почали працювати. Технічні можливості для контактів уже були, та й хіба це головне? Бо як же без таких технічних можливостей обходилися письменники минулих століть? А вони ж спілкувалися більше, незрівняно більше лишивши по собі цілі томи листування.

Вакулєнко-Капітолівський

З того часу й походить його літературний підпис — Володимир Вакулєнко-К. Пояснив він мені це так: псевдоніма ніякого він собі брати не хоче, своїм прізвищем і родом він пишається, але якщо в літературі вже є один такий, тим паче старший (тобто я), то хай я буду просто собою, а він до прізвища додасть першу літеру найменування свого села біля Ізюма — Капітолівки. Тобто — Капітолівський.

На тому й зійшлися. Але роботу над текстом його першої книжки не закінчили, несподівано спілкування урвалося. Через деякий час я таки вирішив поцікавитися, що ж сталося. Вийшов на ізюмську журналістку Тамару Пивоварову. І пані Тамара розповіла мені більше про самого Володимира. Що він уже наприкінці радянських часів після призову до армії був направлений у внутрішні війська, а їх послали в так звані гарячі точки, тобто зони збройних конфліктів на території колишнього СРСР, внаслідок такої служби зазнав поранення, має якусь групу інвалідності. А не так давно через якусь мережу чи спільноту людей з особливими потребами познайомився з дівчиною зі Львова й поїхав до неї. Тож йому, може, й не до книжки поки що, зробила висновок пані Тамара Пивоварова.

Ну то що ж? У всякого своя доля і свій шлях широкий, як усвідомлював писав Юрій Андрухович у романі «Московіада». А що далі було? Треба осмислити. Бо кожна така смерть — завжди несподівана.

Я всі роки трохи слідкував за його діяльністю, за повідомленнями про нього в різних джерелах. Року, мабуть, 2019-го натрапив на фото, де він, схилившись, цілує прапор. І то не державний. То був прапор політичної партії «Європейська Солідарність». Можна було б сказати — блаженний, хто вірує. Бо вірити треба. Але ж дивлячись у що. А в цім випадку то, мабуть, було марновірство.

Для мого середовища літераторів і журналістів там не було нічого втішного чи обнадійливого, що давало б натхнення й енергію для діяльності. Я не забув ні фактичного нищення центральної й місцевої преси під претекстом роздержавлення, ні згорання (тобто припинення фінансування) місцевих програм підтримки інфострою під звичною мотивацією економії бюджетних коштів. Ні боротьбу проти громадських об'єднань руками органів юстиції, коли на практиці нереально було щось перереєструвати, тобто внести зміни в установчі доку-

Володимир Вакулєнко-К.
Фото з сайту starylev.com.ua.

менти. А хто вважає громадянське суспільство не органічною частиною влади, а його діячів — не безумовними союзниками й друзями, тільки потенційними конкурентами, — той сам прирік себе на недовіру й поразку й сам собі підписав політичний смертний вирок.

Бо багато моїх знайомих і друзів з різних місцевостей країни принципово в 2019—20 рр. голосували не «за» когось, а «проти» чогось. А ці ж люди є авторитетні у своїх краях, і до їхньої думки дослухались багато інших. Ось саме це й зумовило підсумки виборів тих років. Щодо мови — то який може бути розвиток і підтримка української мови без української газети й книжки?

Але якщо вони чимось допомагали конкретно моему тезкові й однофамільцю з Ізюмщини — заради Бога. Може, видані книжки й послужитимуть багато років і його землякам, і не тільки. Щодо мене, то радив би політичним діячам, котрі хотіли б стати державними: не наживайте собі ворогів. А в історію України ви можете увійти насамперед як меценати, а не як популісти. Так було завжди і скрізь.

Переплутали фото

Та повернімося до Володимира. 2015 року в газеті «Літературна Україна» з'явилась одна з моїх статей, а біля тексту — маленьке фото. Але не моє, а мого тезка й однофамільця з Ізюмщини. Хотіли, може, як краще, а вийшов прокол. Неприємно, але не смертельно. (Смертельно виявилось інше). Що ж стосується самої газети і взагалі газет, то ось що значить не спілкуватися з читачами й авторами.

А кілька років тому Володимир став одним з переможців літературного конкурсу про Українську революцію 1917—21 рр., що його проводило Міністерство культури. Незадовго тому в ході листування службовці міністерства переплутали одного Вакулєнка (Капітолівського) з іншим, тобто зі мною.

Міністр культури Євген Нищук, напевно, мав би орієнтуватися. Бо це його «військо».

Головне, що стало для мене знаковим у повідомленнях про викрадення і смерть Володимира за нез'ясованих обставин, це слова його односельців про те, що хтось доніс на нього. Бо знайшлося би кому й тут донести на мене, якби оте дійшло сюди. Якби влітку 2022 р. воно перерізало залізницю біля Барвінківського — за кілька годин дійшло б і до Лозової. А ще за годину — до нас...

А донести міг би хтось із тих, що ввічливо, дехто навіть улесливо, вітався, а на свята красувався у вишиванці. Можливо, й у Капітолівці трапилося щось подібне. А навіщо? Аби довести свою не те що лояльність, а відданість і готовність служити новим господарям, які прийшли «назавжди» на Ізюмщину? Вислужитися. Але ж давно відомо, що нові господарі зрадників невдовзі ліквідовують. Бо довіри їм нема, як псам. Ані явним ватникам, ані перевертням.

А хто це вчинив — думаю, скоро дізнаємось. У новому тисячолітті інформація з'являється на світ Божий набагато швидше, а поширюється незрівняно швидше, аніж у часи Ісуса, який говорив: «Немає нічого таємного, що не стало б явним, і нема нічого прихованого, що не стало б відомим».

Але якщо припустити, що окупанти вирішили б діяти за своїм законодавством. Що б інкримінували Володимиру? Участь у Революції гідності в Києві? Але ж при чому тут рф?

Організовувати спротив чи вчиняти диверсійні акції він за станом здоров'я навряд чи міг. Перейшов іще раніше, до повномасштабного року, дорогу комусь із землячків? Теж важко повірити, щоб хтось із таких серйозно цікавився його літературними проєктами.

Тема зради, її причин і мотивів ніколи не стане вичерпаною, зокрема в літературі. Її нікому не вдається «закрити» своїм художнім дослідженням. Як і тему про роль і місію митця у війні. ■

Костянтин РОДИК

Довідник донецького історика Михайла Жирохова «Зброя Перемоги» (Х.: Віват) — добрий приклад видавничої оперативності. Авжеж, усі ми хочемо знати, завдяки яким озброєнням українське військо перемагає чисельнішого ворога. Як і знати, яка техніка зберігає життя наших бійців. Як-от, про німецький танк Leopard, американську бойову машину піхоти Bradley чи французьку гавбицю Cesar, «найсучаснішу САУ у світі з приголомшливими показниками». Це перша така книжка від початку повномасштабного вторгнення — і в цьому її прогнозована бестселерність.

Утім, сучасних західних зразків у нас, м'яко кажучи, мало. Наприклад, досі чекаємо винищувачів F-16, офіційні перемовини про постачання яких Україні тривають уже рік. Нещодавно оприлюднено кількісні очікування наших ВПС: потрібно щонайменше 120 машин. До порівняння: коли американці ставили F-16 собі на озброєння, водночас 150 літаків отримав також Тайвань — невеличка країна, де немає війни. Або інше порівняння: бойовий дебют F-16 — 1991 рік, операція «Буря в пустелі», залучено 249 цих літаків. Лише коли вони ефективно відпрацювали, у дію ввели сухопутні сили. Фактично, F-16 забезпечили тоді перемогу. А інтенсивність війни в Іраку важко порівнювати з масштабом російсько-українського фронту.

Деякі західні озброєння, власне, дебютували на наших теренах: «Для NLaw російсько-українська війна стала, можна сказати, першим бойовим досвідом використання». Цей переносний протитанковий ракетний комплекс узято на озброєння 2009-го водночас у Британії, Швеції та Фінляндії. М. Жирохов припускає, що NLaw знищили 30–40% російських танків (книжку підписано до друку в лютому цього року, тож усі наведені тут дані — за 2022 рік).

Дуже добре, як свідчить автор, зарекомендували себе й деякі новітні українські розробки: «Відкриття цієї війни стала висока ефективність вітчизняних протитанкових комплексів «Ступа-П» та «Корсар». У 2017—2019 роках до ЗСУ почали надходити вироби, сконструйовані українськими зброярами: автомат «Вулкан-М», піхотний вогнетет РПВ-16, ручна термобарична граната РГГ-27, снайперські та далекобійні гвинтівки. На жаль, у нашій книжці дуже мало про їхню бойову ефективність.

Повномасштабне вторгнення змусило розконсервувати запаси давно «звільнених» з ЗСУ ще советських озброєнь. Деякі зразки — справжні дивозаври. Наприклад, «лимонка» Ф-1, створена на основі гранати системи Лемона (1915), використовувалася іще Червоною армією; навіть в СССР її зняли з озброєння 1988-го. Але нині воює, і то доволі успішно. Так само ефективним виявилось повернення (іще 2014-го) крупнокаліберного кулемета ДШК, уперше випробуваного у бойових умовах далекого 1939-го. Цей кулемет створювали як альтернативу американській системі Browning, яка виявилася настільки досконалою, що дотепер «ці кулемети на озброєнні у багатьох державах, зокрема США, й заслужено популярні серед солдатів». Нині

НОМІНАНТИ

Зброя:

політика, логістика, видавці

трохи «Бравнінгів» передали й нам, але «дашок» у наших військах набагато більше, хоч за тактико-технічними характеристиками (ТТХ) наш «дідусь» не сильно поступається американському: трохи важчий, менша ємність патронної стрічки.

Так само популярний на нинішній війні ручний протитанковий гранатомет РПГ-7, прямий конструкторів нащадком «фавст-патронів» кінця Другої світової, прийнятий у советське військо 1961 року. Звісно, ліпше було би воювати за всіма параметрами кращим німецьким нащадком «фавстів», гранатометом Panzerfaust-3. Але їх на середину минулого року передали нам менше тисячі. А за штатом на кожне стрілецьке відділення (10 бійців) має бути один РПГ. Тож, неабияк прислужилися нам аналогічні системи Javelin та NLaw.

М. Жирохов подає чимало цікавої історичної інформації щодо актуальних озброєнь, але не зводить фактаж до спільного знаменника: різної у наведених параметрах ТТХ неабияк утруднює порівняння. Приміром, ви не збагнете, чим же «Джевелін» кращий за РПГ-7. Дизайн книжки також далекий від досконалості (я би сказав, навіть від норми — здебільшого фото використані просто «для краси»). Розумію поспіх, із яким готувалася книжка до друку, та не можу виправдати редакторів і консультантів. Тож, схоже, «Зброя Перемоги» — це той рак, що на безриб'ї.

На обкладинці напис: «Перший повний довідник озброєння української армії». Не перший і не повний. Хоч як хоч, а згадаєш під усіма оглядами зразкову серію книжок «Зброя України», яку десять років тому почав випускати військовий експерт Сергій Згурець. Вийшло п'ять довідників із різних видів збройних сил. Крайня книжка з'явилася 2016-го під заголовком «Уроки війни» й аналізувала ситуацію із бронетехнікою. Дизайн, інфографіка, повноколірні аксонометричні прорисовки техніки (Марк Канарський та Віталій Онищенко) сягають рівня мистецького альбому. ТТХ ретельно уніфіковані, що уможливило коректне зіставлення різних зразків, включно з іноземними. Ось, приміром, розгорт з порів-

няльними характеристиками 16 провідних світових моделей танків, де інфографікою позначено усі головні параметри кожної моделі, включно з ціною.

Доречі, про ціну. Вже на сьомій сторінці 200-сторінкової книжки автор значить: на початку війни, 2014-го, кожний день коштував Україні \$5–7 млн. Перевіряти цю цифру в мене потреби не виникає, бо добре знаю професійну самовимовність Сергія, з яким колись давно працював на «Радіо «Свобода». Нині пан Згурець — директор неурядового Центру досліджень армії та консалтингової компанії «Deffens Express», його незрідка запрошують на телеекрани та в ютуб, тож відповідальну вваженість його експертних суджень може оцінити кожен.

Попри візуальну святковість усієї серії, кожен її випуск доволі похмурий, бо авторів щоразу йдеться насамперед про невикористані оборонні можливості, а в «Уроках війни» — вже й відверто про державну зраду режиму Януковича. Затверджена ним Військова доктрина 2012 р. декларувала: «Війна у середньостроковій перспективі малоімовірна». Тож відповідна урядова Програма передбачала подальше значне скорочення ЗСУ, на третину зменшувалася кількість озброєнь. Чернігівщина, Сумщина, Луганщина, Донецщина, Херсонщина — були повністю демілітаризовані. На сході лише Харків прикривала єдина 92 ОМБр. До 2010 року основний танк «Булат» обов'язково обладнали динамічним захистом (ДЗ) «Ніж», а далі Міноборони відмовилося замовляти ДЗ, прирікаючи на високу ймовірну загибель техніки й екіпажів у першому ж бою (держзамовлення на ДЗ відновлено лише у другій половині 2014-го). Розробку нових снарядів Україна не здійснювала.

Звісно, не самий тільки Янукович докладав до руйнування українського військового потенціалу. В Україні за 25 років у сегменті бронетехніки фактично створено лише три зразки: танк «Оплот», БТР-4 й багатофункційну бронемашину «Дозор». Історія з «Оплотом» — політичний детектив. Тут варто згадати, що вся советська танкова потуга вийшла з Харкова: наші конструктори-зброяри розробили Т-34 і Т-64, який замінив його у Другій світовій війні. «Оплот»,

ЛІДЕРИ ЛІТА:ОБРІ

«Лідери літа» — це видання перших восьми місяців року, що набули найвищої експертної оцінки. Номінантів подано за абеткою, оскільки місяць «розставити» — з урахуванням повного річного репертуару — експертна сесія рейтингу-2023 наприкінці грудня. Презентація списків відбудеться на новому книжковому ярмарку KyivBookFest (проспект Степана Бандери, 23, ТЦ «Gorodok Gallery» | Pochayna Event Hall) 8 вересня о 14:00.

Спеціальна й адаптаційна література / стиль життя

Михайло ЖИРОХОВ. Зброя Перемоги. — Х.: Віват, 250 с. (п)
Тетяна КРЕМЕНЬ. Даруйте, я стиліст. — К.: Саміт-Книга, 154 с. (о)
Ліса МОСКОНІ. ХХ-мозок. Сучасна наука про жіноче когнітивне здоров'я, гормональний баланс, сон і пам'ять. — К.: Наш формат, 352 с. (п)
Брос Д. ПЕРРІ, Опра ВІНФРІ. Що з тобою сталося? Про травму, психологічну стійкість і зцілення. — Х.: Віват, 320 с. (п)
Наталія СІЛІНА. Жіночі справи. Про гармонію гормонів, секс і контрацепцію. — Х.: Віват, 352 с. (п)
Свобода в мережі. Як насправді працює інтернет. — Л.: Видавництво Старого Лева, 120 с. (п)
Себастьян ЮНГЕР. Плем'я. Про повернення з війни і належність до спільноти. — К.: Наш формат, 128 с. (п)

як пише Згурець, «третій амбіційний та яскравий проєкт української конструкторської школи та вітчизняної танкової промисловості». І ще: «Оплот» здатний скласти серйозну конкуренцію будь-якому з представлених на світовому ринку серійних зразків сучасних танків». Перед Януковичем ЗСУ замовили 50 цих машин. 2013-го замовлення під впливом адміністрації президента зменшено до 6-ти, але й це було відкладено до завершення контракту з Таїландом на постачання 49 «Оплотів». Це при тому, що виробничий цикл виготовлення однієї такої машини — 11 місяців. 5 танків поставлено в Азію у 2014-му, ще стільки ж — за постянуковичевською інерцією — у 2015-му. Тож єдиний сучасний танк «Оплот», закуплений Міністерством оборони в одному екземплярі, у червні в бойових діях не брав і не бере.

Взагалі перед московською агресією українське військо мало менше 3% сучасних озброєнь. Відтак, висновку поважний військовий експерт Згурець, «атаки з боку Росії 2014—2015 рр. відбиті неймовірними зусиллями радше громадянського суспільства, аніж українською державною машиною». А далі — висновок, зроблений ще за п'ять років до повномасштабного вторгнення: «Україні допомагатимуть настільки, наскільки це відповідатиме інтересам США та інших європейських держав, які прямо чи опосередковано впливають на перебіг конфлікту. І настільки, наскільки ми покажемо собі самі. Ніхто, окрім нас, нашу країну захищати не стане. Наше виживання — це наше завдання».

Та повернімося до головної теми книжки — уроків війни, тоді ще дворічної, 2014–2015-го. Назва одного з розділів: «Справа техніки. Головне — в деталях». Виявляється, буквально — в деталях, яких конче бракувало для доведення зброї до бойового стану: «Рівень справності озброєнь і техніки становив лише близько 40%». Перед тим усе це «зберігалось на складах без достатньої уваги», інакше кажучи — просто неба. Та й терміни придатності: за штатним розкладом — 15 років, а воно вже лежало під дощем і снігом понад 20. Тож, 2014-го бракувало всього — навіть «катастрофічно не вистачало трісів для буксирів». Втрати бронетехніки були не тільки в бою, а й через елементарне невміння — персонал не був підготовлений, а техніка надходила без інструкцій з експлуатації. Саме Згурець у цій книжці публічно озвучив проблему, яка лише тепер постала на весь зріст: чи не ВСЕ на фронті за-

лежить від логістики. Й наразті ніяк не згадати ще один великий професійний довідник — книжку історика-професора військової техніки Андрія Харука «Бойові літаки ХХІ століття» (Х.: Клуб сімейного дозвілля, 2017). Найбільше нас цікавить, звісно, про «Файтінг Фалкон» («Бойовий сокіл») — довгоочікуваний винищувач F-16. Конструкторські роботи розпочалися серединою 1960-х, прототип випробуваний 1975-го, 1979-го перші серійні машини передані до ВПС США. По суті, це повітряна платформа, понад двісті зйомних панелей. Під час постійних модернізацій (крайня — 2015-го, F-16V) декілька разів двигуни замінювалися на потужніші, в останній серії — новітнє радіолокаційне обладнання, що дозволяє одночасно супроводжувати понад двадцять цілей.

Лише для США виготовлено 2230 літаків; 14 бойових ескадрилей, 9 дислоковані за кордоном. Водночас тоді почали отримувати F-16 Бельгії, Данія, Норвегія та Нідерланди. Саме зараз спливає термін їхньої експлуатації в цих країнах і саме тому вони задекларували передання літаків Україні. Найбільше «Фалконів» отримав Ізраїль — 362 машини. З 71-ї зафіксованої повітряної перемоги F-16 — 47 отримали пілоти Ізраїлю. Цікаво: Єгипет отримав 240 F-16, але за наполяганням Ізраїлю — зі старим озброєнням. Туреччина налагодила виробництво F-16 за ліцензією. Їхній літак 2015-го збив російський Су-24М в Сирії. 48 «Фалконів» є у Польщі.

Американці та частково європейці переходять нині на F-35 «Лайтнінг» («Блискавка»), літак п'ятої генерації: технологія «стелс» («невидимка»), можливість злету/посадки з автодоріг. Вони вже у бойових порядках. Плани ВПС США — закупити 2443 машини. У художній літературі, до речі, бойове застосування ізраїльських F-35 ефектно описано в романі Яна Валетова «Проклятий» (Х.: Фоліо, 2016).

У Харука ще багато чого цікавого: і про перший у світі серійний винищувач п'ятого покоління F-22 «Рептор» («Хижак»), експорт якого заборонений Конгресом США; і про сучасне китайське літакобудування; і про російський МіГ-35, який оце й запускає по нас крилаті ракети та керовані авіабомби.

...Немає сумніву, що видавництво «Віват» зробило добру справу, випустивши книжку «Зброя Перемоги». Проте справа ведливість вимагає визнання: раніше цю справу набагато краще робили «Deffens Express» та «Клуб сімейного дозвілля». ■

■ ПРО ЗАПАС

Заготовляємо в тепло — насолоджуємося взимку

Як легко заморозити улюблені овочі, максимально зберігаючи їхню користь

Валерія МУСХАРІНА,
студентка Київського університету імені Бориса Грінченка

Щойно літо завершило своє панування. Незабаром зникнуть до наступного літа і свіжі сезонні плоди. Звісно, у період холодів ми побачимо безліч овочів на магазинних полицях у законсервованому вигляді, але кількість вітамінів і корисних речовин у них буде зведено до мінімуму, та й не дуже заощадять вони сімейний бюджет. Однак усього за один день можна зробити великий запас на весь холодний сезон, зберігаючи при цьому користь овочів та полегшуючи майбутній кулінарний процес.

Гавайська, мексиканська суміші, болгарський перець, горошок, помідор, баклажан та цвітна капуста... Варіантів безліч, а список невичерпний: залежить від ваших уподобань та об'єму морозильної камери.

Помідор — цілий, нарізкою, у вигляді пюре

Томати можемо заморозувати кількома способами, кожен з яких по-своєму зручний. Наприклад, томатне пюре можна додавати в засмажку для борщу, супів. Помідори, заморожені кружечками, посмажити з яйцями тощо.

Заморозити томати цілими — дуже просто. Для цього віддаємо перевагу дрібним сортам, як-от чері.

Миемо овочі, обсушуємо. Після цього обмотуємо обробну дошку харчовою плівкою. Викладаємо в один шар томати на дошку таким чином, щоб один одного вони не торкалися. Кладемо овочі на дошку в морозильну камеру на 24 години, а після, знявши їх, перекладаємо в герметичний пакет і повертаємо в морозилку.

Якщо заморозуємо цілі томати без шкірки, попередньо надрізаємо кожен овоч по шкірці й опускаємо в окріп, знімаємо шкірку, обсушуємо овочі й далі робимо все за вищеописаною інструкцією.

Для заморозки помідорів кружальцями або кубиками вибираємо щільні, не перестиглі овочі, миемо й обсушуємо їх. Далі нарізаємо кружальцями чи кубиками. У першому випадку на дошку викладаємо шар томатів і розділяємо їх плівкою. Поверх неї викладаємо ще один шар кружалець. Повторюємо процедуру ще раз.

У другому — просто поміщуємо порції в окремі герметичні пакети для подальшого зберігання в морозилці.

Для заморозування у вигляді пюре можна використовувати надбиті, пошкоджені й перестиглі плоди, оскільки їх усе одно треба подрібнити до стану пюре.

Миемо овочі, обсушуємо за допомогою паперового рушника. Можна також зняти шкурку з томатів: на кожному овочі робимо хрестоподібний надріз по шкірці й опускаємо на кілька секунд в окріп, а потім знімаємо шкірку.

Далі подрібнюємо томати за допомогою блендера, м'ясорубки чи тертки. Блендер зробить пюре рідким та однорідним, натомість тертка — зі шматочками томатів та соком.

Болгарський перець — для перших і других страв

До заготовок якнайкраще підійде соковитий, солодкий перець із товстими стінками. Слід обрати червоний або помаранчево-червоно-жовтий плід, оскільки він не має терпкості.

Для заморозки кубиками ріжемо перець шматочками і сортуємо по пакетах, видаляємо повітря і кладемо в морозильну камеру. Взимку він чудово йде в овочеві рагу, ідеально підходить для приготування м'яса з овочами, при бажанні перець додають у перші страви і домашню піцу.

Аби заморозити цілі перці, ретельно миемо їх і видаляємо з них насіння. Далі складаємо стручки в каструлю, заливаємо окропом і залишаємо під кришкою на 10 хвилин. Після цього дістаємо перець, викладаємо його на серветку, щоб зайва вода стекла (оскільки він став м'яким, то легко складається в пакети для заморозки). Прибираємо зайве повітря і кладемо на тривале зберігання в морозилку.

Стручкова квасоля — свіжа чи бланшована

Чого тільки не приготуєш із замороженої спаржевої квасолі! Її можна запікати, варити, смажити й маринувати. Квасоля прекрасно поєднується з м'ясом, рибою, овочами, добре смакує як самостійна страва. Для зимової заготовки обираємо молоді плоди.

Для заморозки свіжої квасолі використовуємо м'які стручки без пошкоджень: такі, щоб шкірка достатньо легко розрізалася.

Квасоллю миемо, зрізаємо хвостики та ріжемо стручки на шматочки довжиною в 3-4 сантиметри. Потім добре просушуємо, складаємо в герметичний пакет та кладемо в морозильну камеру.

Також можна заморозити бланшовану квасоллю. Для цього опускаємо її в киплячу воду на 3 хвилини, а потім переміщуємо в крижану воду: теж на 3 хвилини. У воду завчасно кладемо кубики льоду, аби швидко її охолодити. Потім викладаємо на рушник, добре просушуємо, складаємо в пакети та кладемо в морозилку. Цей спосіб ідеальний у тому випадку, коли стручки надто жорсткі.

Баклажан — цілий, кубиками, для рулетиків

Баклажан — овоч, який не можна заморозувати в сирому вигляді: спочатку необхідно запекти, бланшувати або обсмажити, бо інакше вийде неістівний напівфабрикат із дивним смаком.

Аби заморозити баклажани цілими, промиваємо плоди під проточною водою й насухо витираємо. Беремо виделку і протикаємо кожен овоч у різних місцях — це необхідно для того, щоб він не вибухнув у процесі запікання. Викладаємо баклажани на чисте деко.

Розігріваємо духовку до 190-200°C і запікаємо їх до напівготовності — приблизно 20-30 хвилин. Потім чекаємо, поки вони охолонуть, та складаємо в спеціальні пакети-слайдери, а потім — у морозилку.

Для заморозки кубиками баклажани промиваємо та (за бажанням) очищуємо від шкірки. Далі нарізаємо середнім кубиком. Готуємо розчин: в 1 л води розчиняємо 1 ст. л. солі. Опускаємо в нього нарізані овочі приблизно на годину.

Після того як овочі постояли в солоній воді, промиваємо їх під струменем холодної води. Викладаємо в каструлю, знову заливаємо водою, додаємо трохи солі та 1 ст. л. лимонного соку. Доводимо до кипіння, а потім тушкуємо на слабкому вогні близько 2-3 хвилин.

Виймаємо за допомогою шумівки й обдаємо крижаною водою. Викладаємо в спеціальні пакети або контейнери і ставимо в морозилку.

Також ви легко зможете приготувати взимку закуску у вигляді рулетиків, якщо попередньо зробите таку заготовку.

Спочатку промиваємо баклажани, видаляємо хвостики і нарізаємо їх акуратними слайсами уздовж (товщина — 0,5-0,8 мм). Складаємо в миску, солимо і залишаємо в такому вигляді на 30-40 хвилин. Потім промиваємо у воді та викладаємо на паперові рушники. Деко для запікання вистилаємо пергаментним папером, на нього розкладаємо слайси в один шар. Ставимо в духовку й запікаємо при температурі 200°C близько 10-15 хвилин.

Потім дістаємо, даємо їм трохи охолонути. Застеляємо дошку харчовою плівкою і викладаємо на неї слайси. Акуратно ставимо в морозилку на рівню поверхню, а через 4 години дістаємо і прибираємо в пакети або контейнери. Знову ставимо в морозилку — уже на тривале зберігання.

Зелений горошок та кукурудза — окремо чи у складі суміші

Для заморозування горошку треба обирати сорти з ніжними та солодкими бобами, а перше правило в заморожуванні кукурудзи — це вибір найкращих качанів. Перед заготовкою на тривалий час варто спочатку відварити і спробувати кукурудзу, щоб зрозуміти, чи хороша партія попалася.

Свіжий горошок або кукурудзу спочатку вилуцуємо. Потім опускаємо в киплячу воду і варимо 3-5 хвилин. Відкидаємо на друшляк і відразу промиваємо холодною проточною водою. Після того як зайва вода стече і горох або кукурудза обсохнуть, — розкладаємо по пакетах і заморозуємо.

Ці овочі стануть у нагоді при формуванні мексиканської суміші, яку ми звикли купувати в магазині. Її можна використовувати для приготування рагу, омлетів, супів, а також використовувати як гарнір до м'ясних, рибних страв тощо. Вам знадобляться такі інгредієнти:

- * кабачок;
- * броколі;
- * болгарський перець;
- * перець чилі;
- * морква;
- * зелений горошок;
- * кукурудза;
- * лимонна кислота.

Всі ці овочі миемо, нарізаємо і бланшуємо. Повністю охолоджуємо, відкидаємо на друшляк, тим самим даючи стекти зайвій рідині. Укладаємо в харчовий пакет, випускаємо повітря і закриваємо. Відправляємо в морозилку до початку зимових холодів.

Ще одним чудовим варіантом є гавайська суміш, що складається з болгарського перцю, зеленого горошку, солодкої кукурудзи і рису. Перед заморожуванням відварюємо до напівготовності тільки останній інгредієнт.

Обидва варіанти овочевих міксів взимку можна смажити, тушкувати з невеликою кількістю рослинної олії. До речі, немає необхідності їх попередньо розморозувати.

Досвідчені господині рекомендують

* Для початку переконайтеся в тому, що морозильна камера зможе вмістити необхідну кількість їжі.

* Для заморозки брати тільки стиглі овочі без пошкоджень.

* Будь-які продукти ретельно мити від бруду і висушувати, адже тільки в такому вигляді вони зберігатимуться дуже довго. Існує правило: чим сухіший заморожений овоч, тим якіснішою виходить заморозка.

* Розділяти на невеликі порції, щоб було зручніше використовувати і не розморозувати велику кількість продуктів за один раз.

* Якщо овочі необхідно відварити, обов'язково це робіть. Які овочі потребують відварювання? Цвітна капуста, баклажани, кабачки, спаржева квасоля і броколі.

* Якщо часто готуєте рагу або збірні страви, тоді є сенс заморожувати овочеві суміші. Для цього порізані відварені плоди розкласти на таці, дати охолонути і стекти воді, а потім розділити на маленькі порції — і в морозильну камеру.

* Зберігати у спеціальних контейнерах або герметичних пакетах. ■

Патрік ван Леувен
нідерландський наставник ФК «Шахтар» (Донецьк)

«Єврокубки — це величезна відповідальність. Я впевнений, що ми добре підготуємося і якомога краще виступимо в Лізі чемпіонів».

■ ПРЕМ'ЄР-ЛІГА

Холодна європейська осінь

Лише два вітчизняні колективи цього сезону гратимуть у групових турнірах єврокубків

Григорій ХАТА

На початку тижня національна збірна України під орудою Сергія Реброва розпочала підготовку до матчів відбору до ЧС-2024 проти команд Англії та Італії. Тож в українській прем'єр-лізі виникла двотижнева перерва.

Після шести зіграних турів у лідерах чемпіонату — «Шахтар». Попри те, що процес знайомства «гірників» із новим тренером проходить непростим, чинний чемпіон, схоже, подолав зону турбулентності й після серії невизначених поєдинків у минулому турі здобув першу в новому сезоні розгромну перемогу.

«Використали всі свої моменти завдяки енергії, яка з'явилася на полі. Я вважаю, що сьогодні ми забили гарні голи й заслужили на перемогу», — прокоментував розгром «Минаю» (4:1) очільник «гірників» Патрік ван Леувен.

У «Шахтарі» з нетерпінням чекають старту в Лізі чемпіонів. Поява нідерландського спеціаліста на тренерському містку «помаранчево-чорних» не в останню чергу пов'язана саме з бажанням власника клубу покращити результати команди в головному клубному турнірі Європи. «Єврокубки — це величезна відповідальність. Я впевнений, що ми добре підготуємося і якомога краще виступимо в Лізі чемпіонів», — заявив ван Леу-

Розгромивши в гостях «Колос», «Кривбас» піднявся на третю сходинку турнірної таблиці ЧУ.
Фото з сайту koloskovalivka.com.

увен.

А на груповому етапі суперліги опонентами «гірників» будуть іспанська «Барселона», португальський «Порту» та бельгійський «Антверпен».

Окрім «Шахтаря», в осінній частині євросезону вітчизняний футбол представлятиме «Зоря». Не зумівши пройти кваліфікацію ЛЄ (поразка у «плей-оф» кваліфікації за сумою двох матчів чеській «Славії» — 2:3), бронзовий призер попереднього ЧУ автоматично потрапив до групового раунду третього за рейтингом клубного турніру

Старого світу — Ліги конференцій. Тут опонентами луганського клубу будуть «Гент» (Бельгія), «Маккабі» (Т.-А., Ізраїль), «Брейдаблік» (Ісландія).

А от столичне «Динамо» вперше за 18 років залишилося без єврокубкової осені. Заключний етап кваліфікації ЛК у вигляді турецького «Бешикташа» для підопічних Мірчі Луческу виявився нездоланим бар'єром. «Біло-сині» програли турецькому гранду обидва поєдинки четвертого раунду відбору (2:3, 0:1) і залишилися поза груповим турніром. Тепер динамі-

ці зможуть повністю сконцентруватися на внутрішньому чемпіонаті. А Мірча Луческу, попри невтішні результати цьогорічної єврокампанії, продовжить працювати з «біло-синіми».

Не зміг пробитися до групового раунду єврокубків «Дніпро-1», хоча мав можливість «прописатися» на осінь у кожному з трьох турнірів. Після вильоту з ЛЧ та ЛЄ не подужали опонента дніпряни й у ЛК (поразка в четвертому раунді відбору словацькому «Спартаку» за сумою двох матчів — 2:3).

Важко команді й на внутріш-

■ ТАБЛО

Чемпіонат України. 6-й тур.
«Верес» — «Чорноморець» — 3:1, «Минай» — «Шахтар» — 1:4, «Полісся» — «Оболонь» — 2:0, «Ворскла» — «Олександрія» — 1:0, «Дніпро-1» — ЛНЗ — 0:0, «Колос» — «Кривбас» — 0:3, «Рух» — «Металіст-1925» — 1:1.
Матч «Зоря» — «Динамо» — перенесено.
Лідери: «Шахтар» — 14, «Полісся» — 12, «Кривбас» — 11, «Рух» — 11 (5 матчів), «Ворскла» — 9 (5), «Чорноморець» — 9, «Колос» — 8.

ній арені, де чинний віцечемпіон розписав мирову з дебютантом ліги — черкаським ЛНЗ, який наразі перебуває на передостанньому місці в турнірній таблиці.

Натомість у трійці лідерів поточного чемпіонату з'явилися чергові несподівані колективи. Компанію «Шахтарю» нині там складає новачок УПЛ — «Полісся», а також «Кривбас», який лише минулого сезону повернувся до елітного дивізіону після дев'ятирічної перерви.

«Я радий за команду, ми на правильному шляху. Вітаю із заслуженою перемогою фанатів, уболівальників нашого клубу і сам клуб. Забили три м'ячі, але ще мали багато інших моментів», — оцінив успішну гостьову гру з «Колосом» (3:0) очільник криворізького колективу Юрій Вернидуб.

Натомість колективи, котрі після стартових турів перебували нагорі турнірної таблиці, поступово здають позиції. Двох поразок поспіль зазнав «Чорноморець». Двома нічиїми в попередніх двох матчах обмежився «Рух». ■

■ ТЕНІС

Найкраща знову Світоліна

Українські тенісистки з перемінним успіхом виступили на US Open

Олексій ПАВЛИШ

Після історично успішного Вімблдонського турніру та непоганих виступів на американській серії змагань від українських тенісистів чекали хороших результатів і на останньому в сезоні турнірі «Великого шолома» — US Open.

Проте через низку факторів свій найкращий теніс вдалося показати не всім. Так, попри чимале представництво у кваліфікації Відкритого чемпіонату США (Ястремська, Снігур, Завацька, Стародубцева, Сачко і Крутих), нікому з українців не вдалося пробитися до основи. Найближчою до потрапляння в головну сітку була Даяна Ястремська, яка після поразки у третьому раунді відбору румунці Рузе могла претендувати на статус «лакі лузера», але все ж не отримала його. Інші ж наші «кваліфаери» програли вже на старті відбору.

Не надто переконливим вийшов виступ в українців й в основній сітці. Уже в перший ігровий день Україна втратила трьох представниць WTA-туру. Ангеліна Калініна, попри 28-й номер посіву, поступилась іспанці Сарі Соррібес-Тормо, яка перед «шоломом» якраз виграла турнір у Клівленді, — 4:6, 5:7. Одразу ж

завершила Ангеліна виступи і в парі з румункою Бегу — вони програли українсько-румунському дуету Костюк/Рузе — 5:7, 2:6.

Не зуміла пробитися до другого кола і Катерина Байндль, котра у трьох партіях поступилась словакці Шмідлової — 4:6, 6:3, 3:6. Натомість знову не пощастило з жеребом на «шоломі» Марті Костюк, якій одразу ж випало грати проти третьої ракетки світу, чемпіонки Вімблдона-2022 Єлени Рибакіної. Марті не вдалося нав'язати боротьбу іменитій суперниці — 2:6, 1:6. Проте у парах Костюк і Рузе пройшли вже до третього кола, де зіграють проти головних фавориток змагань — американок Пегулі і Гауф.

А Леся Цуренко, яка п'ять років тому доходила в Нью-Йорку до чвертьфіналу, цього разу вдалося пробитися лише до другого кола — там вона програла росіянці Александровій (1:6, 3:6), котра, як і всі представники рф і рб, грають у нейтральному статусі.

Таким чином, в одиночному розряді, як і на РГ та Вімблдоні, найкращий результат серед українців знову показала Еліна Світоліна. На шляху до 1\16 фіналу Еліна здолала німкеню Фрідзам (6:3, 6:1) та росіянку Павлюченкову (5:7, 6:4, 6:4), але потім вду-

ге за місяць поступилась четвертій ракетці світу Пегулі (4:6, 6:4, 2:6). Зважаючи на те, що турнір у Цинцинаті перша ракетка України пропустила через травму ноги, вона лишилась задоволеною тим, що все-таки змогла непогано виступити на «шоломі». Далі ж Еліна планує зробити перерву, аби долікувати ушкодження та відпочити.

Загалом, підсумовуючи свої результати після повернення у WTA-тур, Світоліна розповіла, що спочатку і не сподівалась дійти до чвертьфіналу Ролан Гарроса та півфіналу Вімблдона, ставивши собі за початкову мету повернутися до топ-100 рейтингу.

«Звісно, я тішуся матчами, які провела. Не очікувала від себе такого високого рівня на Вімблдоні. І на Ролан Гарросі зіграла дуже пристойно. Загалом я дуже задоволена турнірами, які провела, та сезоном. Я близька до топ-20. Багато позитивних моментів, які дають ще більше сил працювати далі», — резюмувала Еліна.

При цьому вона розповіла, що поки не знає, коли точно повернеться на корт. «Не знаю точно, скільки часу на відновлення знадобиться. Подивимося, що запропонують лікарі. Я поговорю з командою, подивимося, що в мене далі. Я хочу взяти трохи

Еліна Світоліна після US Open візьме паузу у виступах.
Фото: Великий теніс України.

часу на відпочинок. Давно не бачила доньку, тому чекаю на повернення додому», — поділилась тенісистка своїми найближчими планами.

Із перемінним успіхом виступили українці й у парній сітці — далі другого раунду зміг дійти лише тандем Костюк/Рузе. А от чемпіонка цьогорічного Вімблдона у міксті Людмила Костюк у парі з латвійкою Остапенко не зуміла в цьому сезоні повторити свої успіхи на «шоломах» із двома півфіналами. Як наслідок, Люда опустилась із топ-10 на 25-те місце, а Костюк навіть може обігнати її за підсумками турніру.

Загалом же і в чоловічій, і в жіночій сітці більшість головних фаворитів вийшли до другого тижня змагань. Серед АТР-сітки варто відзначити ранні вильоти минулорічного фіналіста Каспера Рууда та представників

топ-10 Циципаса і Руне. Головні ж претенденти на титул — Джокович і Алькарас — продовжують свою переможну ходу до фіналу, хоча і не без проблем: сербу в протистоянні зі співвітчизником Д'єре довелося відіграватись із 0:2 за сетами.

А у жіночій сітці чи не найбільшою несподіванкою став виліт у четвертому колі чинної чемпіонки та першої ракетки світу Іги Швйонтек, яка програла партнерці Кіченок по парі — Остапенко — 6:3, 3:6, 1:6. Таким чином Іга, яка трималась на чолі рейтингу 75 тижнів, не змогла захистити 2 тисячі балів за минулорічний тріумф і опуститься на другу сходинку таблиці про ранги. Уперше ж очолить рейтинг білоруска Аріна Сабаленка. До речі, вперше на вершину світового тенісу підніметься тенісистка без зазначення прапора і країни. ■

ГОЛОВНИЙ ГЕРОЙ

Як Чапай Довбушем став

Сергій Стрельников — про переосмислення своєї акторської місії

Адреналіна ШУГАЙ

В українських (і не лише) кіно-театрах стартувала прем'єра пригодницько-історичної драми «Довбуш» режисера Олесея Саніна. Це найдорощий та наймасштабніший фільм за всю історію вітчизняного кіно. Його бюджет становить близько 120 млн грн, 65 млн з яких надала держава.

Зйомки стартували ще в 2018 році, проте спочатку вихід стрічки перенесли через коронавірус, а потім — через повномасштабне вторгнення. Втім саме зараз «Довбуш» виявився на часі, адже події, описані в ньому, як ніколи резонують із сучасними воєнними реаліями.

Головну роль у стрічці зіграв 43-річний український актор Сергій Стрельников. Він народився в росії, в Тамбовській області, й за одним із батьків є наполовину росіянином. «Був», як уточнює сам актор. Та у віці двох років він з родиною переїхав в Україну, тож виріс майбутній актор у селі під Білою Церквою. Після закінчення Київського університету театру, кіно і телебачення ім. Івана Карпенка-Карого в 2003 році почав працювати в театрі, паралельно знімаючись у кіно. І, як це нерідко траплялося в той час, у російські стрічки та серіали його запрошували значно частіше, ніж в українські. В 2011 році вийшов пропагандистський серіал «Пристрасті за Чапаєм», у якому Сергій зіграв головну роль, згодом актора можна було побачити в ролі князя Григорія Орлова в серіалі «Катерина». Кар'єра молодого актора «за поребриком» стрімко розвивалася.

Але в 2014 році все змінилося. Коли росія анексувала Крим і розпочала збройну агресію на Донбасі, Стрельников позавершував свої контракти на росії та повернувся в Україну. Як думав, назавжди. Але

у 2016 році, коли актор залишився без роботи, погодився ще на одну роль — у стрічці «Операція «Муххабат». «Це мій гріх, і я досі ношу його в собі», — зізнається він, але відтоді на росію ні ногою, за жодних умов. «Це була остання

моя роль там і свідомий вибір», — каже він. Хоча сценарії російські режисери йому ще кілька років поспіль слали пачками.

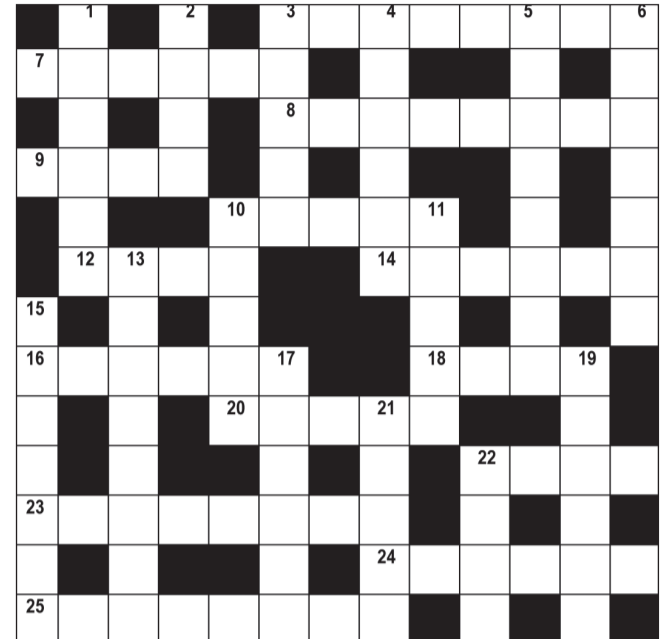
В цей час і на Батьківщині Стрельникову почали надходити цікаві пропозиції роботи. Так, він зіграв самурая у стрічці «Безславні кріпаки» — пригодницькому фільму, одним із героїв якого є Тарас Шевченко. А потім надійшла пропозиція від Олесея Саніна і щодо зйомок у «Довбуші».

Стрельников розповідає, що в жодному з епізодів фільму в нього не було дублерів — усі трюки виконував сам, а з топірцями та іншою холодною зброєю буквально засинав і прокидався,

тобто постійно вдосконалював свою майстерність. Актор переконаний, що історичних фільмів у нас має бути якомога більше, оскільки вони спонукають до глибшого вивчення свого минулого. «Ця війна почалася зокрема й через те, що ми дуже погано знали свою історію. Багато речей тільки зараз починають людям відкриватися, і ця війна привела до того, що ми знаємо набагато більше і тепер розуміємо, чому вони на нас напали», — розмірковує актор.

«Ця стрічка як ніколи необхідна зараз. Кожен із тих, хто зараз на фронті, вони є Довбуші. Вони є героями. Бо справжні герої — серед нас», — переконаний він. ■

Сергій Стрельников.

КРОСВОРД ВІД МАЛАНКИ №36

По горизонталі:

3. Відома давнім грекам заселена частина Землі з центром в Елладі, визначена давньогрецьким географом Гекатеєм Мілетським. 7. Змушування людини щось робити проти її волі. 8. Найбільший у світі мольск. 9. Частина світу. 10. Харківський бійцівський клуб, з якого виросла проросійська партія Євгена Жилина. 12. Коханка і муза Володимира Маяковського, яка опікувалася Сергієм Параджановим. 14. Військове звання молодшого командного складу в царській армії. 16. Право на управління колишньою колонією Німеччини або частиною колишньої Османської імперії, яке Ліга націй надавала країнам-переможцям після Першої світової війни. 18. Ударний інструмент, звук якого позначає початок і закінчення чергового раунду в боксі. 20. Історичний район Дубая, що славиться своїми базарами. 22. Перспектива отримати бажане. 23. Офіційна політика расової дискримінації, сегрегації та гноблення, яку впродовж 1948—1991 рр. проводили правлячі кола ПАР проти чорношкірого населення країни. 24. Результат праці селянина. 25. Адміністративно-територіальна одиниця, яка існувала в Галичині в часи німецької окупації.

По вертикалі:

1. Князівський знак Володимира Великого, що став українським

Гербом. 2. Істота, яка за китайським гороскопом була символом 2013 року. 3. Старший син Тараса Бульби. 4. Форма бороди, яку ще називають еспаньйокою. 5. Підрозділ у кавалерії, що відповідає піхотній роті. 6. Біблійний персонаж, злий демон пустелі, з яким пов'язують єврейський обряд «вигнання козла відлучення гріхів». 10. Декоративне оздоблення палітурки книги пластинами з коштовних металів. 11. Родовий знак кримськотатарських ханів, зображений на прапорі. 13. Епоха Відродження. 15. Самоцвіт зеленого кольору. 17. Знак Зодіаку. 19. Майстер із виготовлення покрівлі зі щільно припасованих одна до одної дерев'яних дощочок. 21. Оборонна споруда. 22. Чотиригранна чарка з ніжкою, яка вміщує десяту частину відра горілки. ■

Кросворд №35 від 30 серпня

Наш партнер — Європейський фонд за демократію.

ПРИКОЛИ

На узбіччі дороги стоїть чоловік із коровою і «голосує». Зупиняється «Ланос». Чоловік просить підвезти його до села. Водій повільно поїхав, а корова побігла ззаду.
— Та ви швидше їдьте, — вимагає господар корови, — вона наздожене.
Додав водій швидкість, корова побігла швидше.
— Та жми на всю, — вимагає чоловік.
Машина пішла вже зі швидкістю 70 км/год. Корова біжить ззаду,

не відстає.
Водій вдивляється в дзеркало заднього виду і кричить чоловікові:
— Послухайте, я швидше не можу, корові зараз буде погано, вона якось дивно блимає лівим оком.
Господар корови (спокійно):
— Візьми правіше, вона пішла на обгін...

Хлопчик кинув монетку в море, щоб повернутися... І повернувся, бо не вистачило грошей на автобус.

ПОГОДА

7-8 вересня за прогнозами синоптиків

Київ: ясно. Вітер північно-східний, 0,7-2,5 м/сек. Температура вночі +18...+19, удень +24...+26. Післязавтра вночі +13...+14, удень +22...+24.

Миргород: ясно. Уночі +12...+16, удень +22...+23.

Вінниця: хмарно, без опадів. Уночі +12...+14, удень +23...+25.

Одеса: хмарно. Уночі +20...+21, удень +27...+28.

Курорти Карпат: хмарно, без опадів.

Трускавець: уночі +13...+14, удень +23...+24.

Моршин: уночі +12...+14, удень +24...+25.

сонячно

мінлива хмарність

хмарно

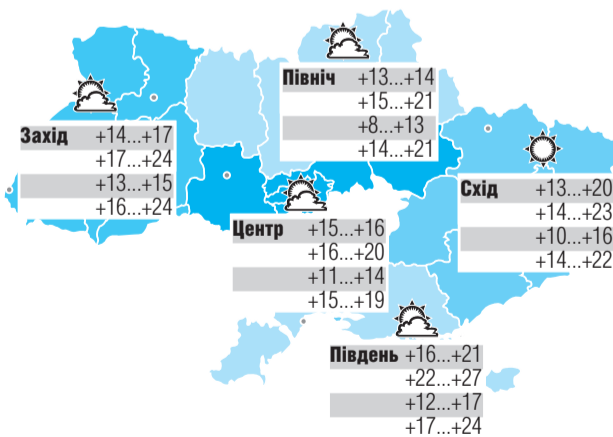
дощ

сніг

дощ, гроза

Україна молода

Передплатні індекси: 60970, 1555
Наша адреса: 03047, Київ, пр. Перемоги, 50
Телефон редакції: +38 091 625 66 32
Електронна пошта редакції: ukrmoloda@ukr.net
Рекламне бюро: reklama-umoloda@ukr.net
Відділ реалізації: 454-84-41
sale_umoloda@ukr.net
«УМ» в інтернеті: http://www.umoloda.kyiv.ua

Відділи:
економіки — wagmer@ukr.net
культури, історії, суспільних проблем — vsamchenko@i.ua

Редактор Михайло Дорошенко
Засновник і видавець — ПП «Україна молода»
Свідоцтво про реєстрацію: КВ №3386 від 29.08.98
© Дорошенко М.І., 2013

При використанні наших публікацій посилання на «УМ» обов'язкове.
Рукописи не рецензуються і не повертаються.
Відповідальність за зміст реклами несе рекламодавець.
Комерційні публікації виходять під рубриками: «Український виробник», «Позиція», «Банківська справа», «Фінансова експертиза», «Здоровенки були», «Це — працює!», «Знайомтеся — новинка», «Партнерство», «Програми», «Проекти», «Альма-матер», «Продукт», «Протистояння», «Вітаємо», «Любов і шана».
Матеріали із позначкою © друкуються на правах реклами

Газета друкується у видавництвах: «Преса України» — у Києві Зам. 3009036 «Видавничий дім «Високий Замок» — у Львові Зам. блок № 155
Верстка та виготовлення фотоформ — комп'ютерний центр редакції «УМ», Газета виходить щосередини
Тираж 86734